ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 2,588 — Կ. ՊՈԼԻՍ, 1905, ՄԱՐՏ 17—30 — 23 ՄՈՒՀԱՐՐԻՄ, 1323—17 ՄԱՐՏ 1321 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

بوزانتیون
اجتیمعی وسیاسی غزته، صاحبی بیوزه نطیقیان
بوزانت کیجیان
مطبعه دار خانه سی بابعالی جاده سی ۲۳-۲۵ نومرو
باب عالی جاده سی ۲۳-۲۵ نومرو

Բիւզանդիոն

ՀԱՑԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՑ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻԶԱՆԴ· ՔԻՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddési, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԱՋԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՀԱՄԲՈՒ ՆՕԹԵՐԷՆ

ՔԵԱԽԴԷԻ ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բ.

Բ. օրը, առաւօտուն ուրախ, զուարթ և առոյգ ճամբայ ինկանք, անբաժան ընկեր ունենալով Պէկ տաղին. դիմացի կողմերնիս էր Խրզզ Տաղին. այս երկու լեռներուն խնամութենէն ծնած էր Նալ թէօքէնը, սակայն զարիվեր մը ուր ձի հեծնել չէր կարելի ու քալելն անկարելի. մագլցելու դիրքով հեւ ի հեւ և կենդանիներուս տոկ տոկի հաւաքելովը վերջապէս ժամ մը ազիքսար ձորի մը մէջ մանք արշիւսար մը հասանք. անկէ ու անկէն ամէն կողմ ձիւն էր. ձիւնոտ ճամբայ մը ձիւնոտ լեռներու մէջէն կ'անցնինք Խօրէն արօտատեղւոյն վրայ, ուր սարքուած գարուն մը հմայական դէմ կ'ամառէր աչունքին. բոլորակ լեռներու մէջ կանաչութեան տափարակ մը թուչաչոյտ, մէկտեղն անուանն արժանի ջուր մը՝ Պէկ Փունար անուամբ, վճիտ, սառն, կաթնաթոյր, որ հեռուներէն խստոր վազքով կ'լուար ու կ'արբէր հղին կանչաղտ ոտքերն և կ'ցուցուէր մարիկ չիձեր մօտակայ մարգերուն վրայ. պահ մը կ'պծար, տեղ մը կ'գլգլար, քիչ մը կ'չոր, ապա առն առն փրփուր կ'հանէր։ Երբ թէ իրականութիւն էր գարունի. և սահկան պատկերը բաց գծուած էր դէղնամորթ հողէ պատառներուն վրայ զմրուխտ կանաչ իւղաներկով. հոս ու հոն թերակըղեակներ ու լիճեր թարմ դալարքներու և որոնց մէջ կ'ցուկտար, կ'ժժվար արծաթահոս երակներն ազաերակներու, մարգրտագոյն վէմվէմուիներով. անցնող թռչուններ հեռուէն կ'կարգան ներդաշնակ երգերու և գալարներու վերջին մնացորդը։ Անպատում խաղաղութիւն ու զուարթ գեղեցկութիւն մը կ'տիրէր կարմրաթոյր Բնութեան մէջ որ Արև աղաչաւ հագցուցած էր, ու ձորն էր անկար ու անապատանի։ Այս արքայական համեստ ներդաշնակութիւնը խորհրդաւոր հաճութիւն մը դրոշմած էր Բնութեան ճակտին և փառք հիւսած էր վերնախորհին, ու սրտիս մէջ ալ անձնաւոր ուրախութիւն մը. յուշք ու խոհեր երեւակայութեան թեւերուն յանձնած՝ կապուած ու կանաչի մէջ կ'տատանիմ բոպէներով. հոգիիս մէջ կ'արթնանան բոլոր արձագանգ և յուշք սիրած վայրերուս ու յիշատակներուս. կոյս, մանուածաղ այպիսի անմոռաց քնքուշ գեղեցկութեանց սիրասհար բանաստեղծներու ղպտնիկ ու վերաթիկ նուագներն արձակ ու ոտանաւոր, որոնք կրկնակի թունդ հանեցին իմ մէջ մեղանչոյ, քրքմանոյշ զգացումներ ու պայծառ երեւակայութիւններ, մինակ մեծ տաղանդները կրնան փոխանցել մինչեւ սրտին խորերը։ Հողերու լերկ կողերն և ձորերու բաց առուները պաղ ջուր մը կ'ծածփեն այս քնքշութիւններու վրայ զոր ճաշակեցինք. հիմակ ալ նիւթ ու գէր, թաւմ ու գոս ծառեր կոդացած, կքած ու ծանրացած, չատերն ալ ուղղուած չեչուելիդ երկնակամարին, մեր ուշադրութիւնը կ'տարուէրեն տարբեր տպաւորութիւնի տակ։ Միշտ կ'քալենք. հեռուէն ձայներ կ'լսենք բոլորովին օտար. կ'մօտենան, փայտկիրներու կարաւան մ'է։ Երկու սեռէ և ամէն հասակէ անձեր ազգ ու զուարթ խօսակցութեան բռնուած են։ Ներքեւ անասունները բեռներու տակ ձրմլուած կ'հռնդոյն քրտնաթաթախ. անասունէն չրթնէ չրթնէ կացինին ձայնն է, ճամբանաս մէկ պայտերու քրթքրթը, ուրիշներու հետաքրքրութեան փորտուքը, ձիերուն փռքտուքը, թռչուններուն ճվլտուքը, երիտասարդներուն լօլոներու մռլտուքը, չուներու չղոտ լռզուներու կախումը, պոչերու երերումն ու անա սուր չռտայիներն հատ զատ ազանիներու որք անհաչիւ անասուններու գաւակը կ'համբուրեն. խորունկ բոզքի մը ազացող կենդանիներէն որ «ր»ով մը տեսարանը կ'փակեն, կ'բարձրանանք Աղ Տաղի չղթան օղակաւորելով. սպ՝ հանգչած է անհամար բլուրներու վրայ առանձնայատուկ վհատքութեամբ, ամբողջ բանակ մը լեռներու, կազմածներու առատութեամբ և կամ լեռներու ովկեան մը անծայր ընելու ատիճան. անյագ ու անկշտում տես ու ապչիր հիացիր և ոբրտ հոգ յապուշ կրթիր, նրանք ընաչ չեն ազդուիր և չեն չինած ալ դարերու անհատցումին տակ. չեն ազդուիր կ'ազդեն, չեն զգար՝ զգացումներ կ'վառեն կը սրեն. այս ովկիանին մէջ միեւնոյն խրոխտ, միեւնոյն վէմ պանծացող դիրքը մը ամբարատարածութեան դարպէն քաղուած, վեհութեան մարէն ծնած։ Ցգնած, հիւրիմիրը ձորակին մէջ հանգիստ մ'առնուլ կ'փափաքինք Բնութեան նրբագիծ մշտամնաց գործին վրայ, ճաչասեղաննիս ձոն է, Թարմ կարագ, հաւի խորտած, քաղցրահամ փիլաւ, ազատգեղ, կանանչ պղպեղ, թէյ, սուրճ վրան ալ Աղ Տաղի մեղրահամ զով ջուրը։ Նահապետ Տէրէ զառիվերը պիտի ելնենք հետոն. անառատ մէկ ենք, ուշադրութիւն չենք գարձներ փայտահատներու որք գեղատեղ սուրալի ծառերու կեանքը մէկ շրթնջով կ'փաճաղնեն. արիւնքրտինք՝ բարձունքին վրայ ենք, հազիւ ձիերու գնալիքի ճամբայ մը կայ. հիմակ ալ ուրիշ պատկերներ, ծիծառ փեռկեռած թիթեռ նման հողակոյտեր ցանցնուած են. ասանք չէն ու չինական են. հատ մը հոս, հատ մ'անդին. հիւղակ մը տափարակի մը վրայ, բնակիչ մը գեռնէն բռնուած, օճախ մը կողէն կ'մխայ, կրաս կի բաց մը կարմիր լեզուներ կ'խաղցընէ ձորէ մը, ու այս ամէնը գիւղեր են ու բնակիչները ցնցոտիներով, քաղցղ, կայտառ ժողովուրդ մ'են. խորունկէն հոս վիհերու սրինգին մեղեդիները կ'երգեցին տխլարներու ի հայտ, առուներու եզերքին կին ու աղջիկներ կ'լուացուին անաս մաչօրէն. արդեօ՞ք ֆէմինիզմի յաղթանակ մ'է ասի, չէ՞ որ ամէն մարդ ազատ է ուզած կերպով ապրելու, հոգ չէ թէ այս տեսակ լուացարին ալ— վրան բաց — մէկ տեսակ ապրելակերպն է։ Հետզհետէ բացուող գրքի մը պէս տհպին զանգուածները մերկօրէն կ'բացուին առջեւնիս և ամէն մի քայլի նոր փոփոխում մը տարբեր էջերով ու պարբերութիւններով։ միակ պակասութիւնը չենք չնորհք ճամբայ մը չգտնելն էր. չարաչարկ 1½ ժամ այծեմանց իսկ դժուար վարիչք մը պիտի կատարէինք, և հակառակ քայլ մը չերմին պիտի առաջնորդէր. այս երկարաձիգ գառիվայրն իր խորտնկ ու սրեւ չտեսած ձորովը Տանդէի սանդարամետին հետ կրնար մրցման ելնել. ճամբան բաց ի ճանապարհ լինելուց ամէն բանի կրնար ծառայել։ Ա՛լ ձանձրացած կ'թողունք սովորական ճամբան և կտրուկը կ'նետուինք, հակակեալ ջուրն ըմպելու համար. ակբոսերու պատաքը զիրենք չլմորած էր, չրթներնին խանձած, աչերնին ուռած, ու ճակատնին քրտնից ոլոռներու և փոչիի ցանցնուքին տակ ծանրաբեռնուած՝ ջրին տակը կ'քաշէին, ա՛լ փուչ, տատակ, մոմ չէր, քար, մացառ նայող չկար, քալելէ աւելի կ'գլտորէին։ Անփութօրէն կ'հետեւիմ ատոնց տարօրինակ այս գնացքին, նպատակս թէ—մեւնոյն անկուտելեամբ պիտի քաշէ՞ն տատ ջրի ումպերը։ Ժոժոխ-ժուկ—Խանը չալի—գետակին եզերն երկու անձեր ակռերու ծրարին տակ անյագօրէն կ'քաչեն ջուրը ծունկի չոքած, կարծես ցամքեցնելու դիտումով, մօրուքնին ջրի հոսանքին խառնելիքը գարձած ու սատմոքնին՝ տիկեր՝ ուռեցած. ջուրն ալ կը պռռիկայ, առիւծաբար կ'խխրեալ անկիւնէ անկիւն, կ'զգալուրի քարերուն հետ, կ'ծեծկուի կաւահողերուն հետ, ու անծանօթ...երկու անձերը դեռ կ'քալեն։ Փանասէի պէս առողջացուց մեզ յոգնատութենէ, սիկարի լարուածներ կ'չարուենակուին թէև։ Սակայն չատ նատելու ալ չէր գար և ոչ ալ դիտելու, հնաւարց վիհերուն ծառեր, խոտոր քարէ կոյտեր, լայն պատռուածքներ և խորափոր ապառաժներ երկար ձոր մը և ինչէն պռատցող առատ ջուր մը, վերն երկինք ու վարը ջուր. չարեպանները ձորին ու ջրին ներքոյ եանները կ'հիւանդ մերթ մեծակայ ցոյց տալով և մերթ սոսկ հանդիսատես։ 1½ ժամուայ վարչքէն փոխան ալ վեց րոպէ պիտի կատարենք խիտ դժուար, Խուլի արտ լեռն է որ պիտի կոխտենք ամենասակավիօրէն, աւանդապէս կ'պատմուի թէ նապատական անիծէր, այծեամը կաղացեր ու լեռը չլսելով խլացեր է. չոր մոլոր 20 սանդիմ լայնութեամբ ճամբայէ մը չուչլուիլ պէտք է, գայթում մը իրական մահ է, թէ՛ կ'քալենք և թէ կ'առաչնորդենք, զարմանք գրաւելու չափ. Հայ քահանան որչափ ճարպուռ նոյնչափ արագոտն, ինձի հետ մրցել կ'ուզէ, բայց դէպ ի ետ տատումներ կ'ունենայ, այս կենսապայքարին էն տաք միջոցին Ասորի ուբրապան ալ բաներ մը կ'մրթմրթայ մեքենայի մը ճչտութեամբ. հաչատած ժամուն կօմբ արօտատեղին կ'հասնինք ու կ'հանգչինք խանդած ու պարտատած։

Մնի՛նդիէ. Գ. ՎՐԴ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

ՀԱՔՈՆԱԿԱՆ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻՆ

ՆԵՐՇՆՉՄԱՆ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐԸ

Ա.(*)

Ձաթոնցի արուեստագէտը դիտելու կարողութեան հետ ունի նաև զգացումներ դիւրաբորբոքելու. ձիրքը։ Անիկա աքանչելի կերպով կ'ներկայացնէ ամէնէն խնամարդական տպաւորութիւններն անգամ։ Ձաթոնցի նկարիչ մը՝ Հօքտուզէ չատ լաւ պատկերացուցած է ուխտաւոր մը որ ձայի մը Թուիլը կ'դիտէ։ ուխտաւորն երես կար առեւ կ'նայի Թռչունին, կամարաձեւ կամարչի մը վրայ կեցած և առանց փոյթ ընելու սառնայուզէ ցուրտը, որուն սարսուռը կ'անցնի մարդ նկարը դիտած պահուն։ Թէպէտ ուխտաւորը կռնակը դարձուցած է, բայց նորէն իր կեցուածքէն կ'հասկցուի թէ անհիմ մեծապէս հետաքրքրուած է իր ուղեւորութեան այդ հանդիպումով, մինչ Թռչունը հետզհետէ վեր կ'բարձրանայ երկինքն ու երկրին մէկտեղ մշուշին մէջ...։ Կուզէինք անդադար գիտել թէ Ձաթոնցի արուեստագէտն ինչպէս կրնայ այդ խոհչքը գաղափա՞րը կուտայ իրեն՝ մարդկային իտէալներուն որոնք միշտ կը կ'կուսափին մեր հասկացողութենէն։

Ձաթոնցի բանաստեղծներն ալ նկարիչներուն նման ասլոր են ամէն բանի մէջ վարդապետութիւն մը գտնել և ըստ երեւոյթին անկարեւոր նկատուող իրողութիւններէն դաս մը հանել։ Անոնք միշտ սիրած են խորհրդանշաններ, ինչպէս ցոյց կուտան իրենց բանաստեղծութեանց հասակատրները։ Արդէն Շինդոյի աղանդը միմիայն խորհրդանշաններու գործածութիւնը կ'նպատրէր, չատատեղներ ներկայացնող իրերն արդիլելով. Շինդոյականներու մեհեաններուն մէջ ուրիշ բան չէք տեսներ, այլ փայլուն մետաղէ հայելի մը, խորհրդանշան արարչագործութեան (արեւին ծագումը ծովուն վրայէն)։ տակէ զատ կան միայն գաւազանի մը վրայ փակցուած Թուղթի ծրարներ, ի նշան մաքրութեան, և Թուր մը՝ որ կ'միտքն չատուածի մը քաջագործութիւններն։ ասանդաւորիւնը կ'ըսէ Թէ այդ չատատածը, Սուզա Նօօ Միքոթօ, Ձաթոնն ազատեց սոսկալի վիշապէ մը։

Մարդապատութիւնը կրօնքէն անցած է գեղարուեստին։ Ձաթոնցի նկարիչն երբ սկսի պատկերացնել Հօդէյը, երկնակուծեան հօքն չատատածներէն մին, անպատճառ ներս ու գեղարուեստներն զրոյ չէին ճանչնար Ձաթոնցիք. կ'հետեւի ուրեմն Թէ մէկ երկրէն միւսը, ներկայացուցիչ դրկելու դրութիւնն ընդունուած էր։ Չինասան առաջին օրէն Ձաթոնը նկատած էր իբրեւ հարկատու երկիր մը, և երբոր Ցամադոյի բնակիչներուն մէկ մասը Պուտտայականութիւն ընդունեց, չատ աւելի չէուտեցան այն բարոյական կապերն որոնք Ձաթոնական կղզիները կապ էին Ասիական ցամաքին, եւ սակայն այսօր Ձաթոնի քաղաքակրթութիւնն օրգան աւելի գերազանց է չինականէն։

* * *

Քոբէա ալ մասնաւորապէս աղդեցութիւն ունեցաւ Ձաթոնական գեղարուեստին խեցեղէն անօթներու ճիւղին վրայ։ Ձաթոնական աուջին չանապակիները Ցնունդ առած են Քորէականներէն։ Ձաթոնցիք կատարողական արուեստներն ալ սորված են Քորէացիներէն։

[illegible] Ասիական ցամաքին։ Ժամանակակից մէկ քանի Ձաթոնցի գիտնականներ այսպէս կարծիք մը յայտնեցին Թէ իրենց երկրին մէջ գոյութիւն ուներ արդէն տրուբէն մը չինական տրադրութիւնն ներմուծումէն առաջ. բայց այս գոյութիւնը չատ խնդրական է։ Քորէացիներն էին որ Չինաստանի գաղափարական նշանները ճանչցուցին Ձաթոնի։ Բայց եամադոյի ձայնական լեզուին արտայայտման համար չատ դժուար կուգային այդ գաղափարագրական նշանները։ այդ պատճառաւ Թ. դարուն կիսուն Ձաթոնցիք ասկան գործածել չինական պարզուած նշաններէ կազմուալ վանկեր, որք կազմեցին Քատա Քանա և Հիրա Քանա բարդատառերը, որոնցմէ իւրաքանչիւրը գատաստուն և ասի վանկ կը լուկանայ։ Բայց որովհետեւ այս նորաբերնար վանկերը յատնախակի գործածուեցան գաղափարագրական նշաններուն հետ միաժամանակ, Ձաթոնէրէն ընթերցանութիւնը կնձռատեցաւ։

Ինքնին այս գաղափարագրական գիծերն ալ ունեցան իրենց ազդեցութիւնը Ձաթոնական գեղարուեստին վրայ։ Ցայսնի է որ այդ նշանները ինչ որ ալ ըլլային, վրձինի մը միջոցով կ'նկարուէին։ Գեղարուեստի չինացի դասատուները մասամբ նկարիչներ ալ նկատուած էին։ Ձաթոնցիներն ալ հետեւեցան այս օրինակին և իրենց բանաստեղծութիւնները գրեցին սիրուն անկաթգութեամբ մը՝ այդ նշանները թուղթին վրայ նկարելով։

Ձաթոնի ազգային յատկանիշը, ուանդութիւնները, կրօնքը, գիրը, մէկ խօսքով ամէն ինչ պատճառ եղած են որ հինաւուրց արուեստագէտներ յառաչ գան Ձաթոնի մէջ։ Ձաթոնցիին նուրբ ճաչակը, իր անթերի քաղաքավարութիւնը և արուեստի մասին ցոյց տուած հոգածութիւնը յայտնապէս կ'երեւան իր ամենափոքր արարքներուն մէջ իսկ։ Անոր դէմքին վրայ մշտադարձ և անթացատրելի ժպիտ մը կայ. իր հագուստին ամենաթեթեւ ծալքերն իսկ ուսումնասիրած է ան։ «Ձաթոնուհին ալ, իր չրջագգեստներուն համար կ'ընտրէ բնութեան ամէնէն աւելի գեղեցիկ և արուեստագիտական գոյները, և իր բնտրութիւնները կ'տարբերեն ներոպական ճաչակէն։ Ձաթոնուհին կ'նախընտրէ իր մեռածքանչ չրջագգեստին վրայ կրել կանաչագոյն ձերմակ (պատինաճի ձերմակ) կամ արծաթի ձերմակ (ձկան փոլր գոյն)։ վարդագոյներէն կ'նախընտրէ վարդագոյն ձիւնի գոյնը (բաց վարդագոյն) և ձիւնային դեղձի գոյնը (վառ վարդագոյն)։ կապոյտներէն կ'նախընտրէ ձիւնային կապոյտը (բաց կապոյտ) և երկնային մանր գոյնը (մութ կապոյտ), և ն. ն.։» Լսածս կրնքուս տակաւին չատ երկարօրէն Թուած է գոյնի այս մանրամասն նրբութիւնները։

Ձաթոնական գեղեցիկ կղզիներուն մէջ, ուր կլիման սովորաբար մեղմ է, և ուր պտղատի մէկ քանի կտրներով և հողմարգելներով դիւրաբերնական մը կատրելի է չինել, նիւթական կեանքի հոգերը չատ աւելի քիչ են, քաղաքատմբ ներոպական երկիրներուն մեծամասնութեան։ Այնտեղ ուղածին պէս կրնայ վարել պոհեմի թափառաչրիկ կեանքն և լուսադարձ գեղեցիկ գիշերներուն՝ չրջագայել դաշտերուն մէջ, լուսնի լոյսը դիտելու համար։

Նախկին Ձաթոնցիները գիտէին նոյն իսկ Արուեսին համար մեռնիլ, մեծ հանդիսաւորութեամբ և բարեկիներէ չըրթ-ջապատուած, երբ ապրեսականութեան օրէնքները այդպէս պահանջէին։ Այսօր կ'արհամարհէ ասոնցմէ ու տատապանքը, և իր կեանքին գոհարերութեան համար ակարկաչութիւն անգամ չըներ։ Մահուրիոյ արիւնահեղութիւնները չատ լաւ կ'ապատցուցանեն ասիկա։

Բայց այս պարագային դարձ, Ձաթոնի նոր սերունդն հետզհետէ կ'լքէ հին պզտութիւնները, Ձաթոնի հին Թզուկ ասանդութիւնները ասկաւ կ'կորսընցնեն իրենց նշանակութիւնը, նոր ժամանակներու նիւթական նոր մտածագութեանց ազդեցութեան տակ։ Այսօր, եամադոյի մէջ ալ վարդարձերը կ'երեւակեն։ Նոր վարդապետութիւններ ծընունդ առած են և հին բանաստեղծութիւնն ասոնցմէ ոչ մէկ երբեմն ձիւնները։ Ասանք, ո՛ր են երբեմն ձիւնները. ծաղիկնեն երեւոյթը, ո՛ր գանգնք Ձաթոնական հին բանաստեղծութիւնները, որոնք Թօմադի քերթողութիւնն բերով կ'երգէին։

—«Ծաղիկներուն գոյնը փոխուեր է առանց իմ գիտնալուս, երբ ես երկարատեւ անդրեվ մը պահուն տան մէջ փակուած էի...»

Թարգմ. Լ. ԲԻՐԻՒՃԵԱՆ

ՓՈՒԼ ՎԷՐՆ

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԵՐԿԻՐ (32)

ԺԴ.

Տէղ տեղ հայելիի պէս սահուն էր. անկէց իյնողը ազատում պիտի չունենար, այլ վարկենապէս պիտի մեռնէր, այնքան խորունկ էր անդունդն որ կ'տարածուէր այդ քարակոյտին ներքեւ։

Մենք որ լերան այդ հսկայ կողին բաղադրութիւնը կիր և կռանիթ էր միայն։ Ու այ մէկ հետք կար անոր վրայ հրաբխային կազմուածքի մը, հեռւաւոր երկիրէ չկար որ Նոր—Հելվետիա ենթակայ ըլլայ երկրաշարժներուն։

Մր. Ուլօսթըն, Ձէգ և Էրնէսդ առանց մեծ դժուարութեան հասան լեռնագագաթին կէս—բարձրութեան վրայ. իրենց ոտքերնին սակ քարերու պզտիկ փլուզումներ ձգի ունեցած էին վերեքի ամբողջ տեսարանութեան մէջէն։ Մէկ երկու մեծածաւալ քարակոյտեր մնասունդ, կառաղօքին ցատկոտելով լերան կողին վրայ, ինկեր գլտորեր էին անդունդին մէջ սրտատվեր ձայնով մը լեռնալով օդը։ Այդ մասին վրայ նչմարելի եղան մէկ քանի զուգահեռական թռչուններ որոնք իրենց աղմկալի թևաքաշութիւններով լերան գագաթը կ'ելեւէին։ Ձէգ չէր կրնար անտարբեր մնալ անոնց ի տես այս հսկայ թռչուններուն, և մէկէ աւելի անգամներ հրացանն ուսին դրաւ զարնելու համար զանոնք, բայց Մր. Ուլօսթըն ամէն անգամուն ըսած էր.

—Ինչի՞ կ'ծառայէ այդ թռչունը, Ձէգ...

—Ի՞նչպէս, չա՞րժէր ըրածս, կ'պատասխանէր Ձէգ և հրացանը վար առնելով կ'չարունակէր ճամբան ապառաժներու վրայէն։

Այսպէս, դարձեալ Մր. Ուլօսթընի աղդարարութեան պատճառաւ է որ Ձէգ կեանքը չնորհեց գեղեցիկ արծիւի մը։ Ռանի՛ կ'բարձրանային լերան վրայ, այնքան կ'դժուարանար ճամբան. անանկ ահռելի ձոր կային ուր հազիւ մէկ հոգի կրնար կենալ տաքի վրայ։ Ցաճախ, Ձէգ ինքը կ'կլլէր հոն նախապէս, յետոյ Էրնէսդին ձեռքէն բռնած վեր կ'քաշէր որ իր կարգին Մր. Ուլօսթընի կ'երկարէր ձեռքն և զայն վեր կ'հանէր։

Վերջապէս կէս օրէն երկու ժամ վերջ, ուժգին ձայն մը օդին մէջ արձագանգ տուաւ. Ձէգին ձայնն էր որ կ'աւետէր Թէ Նոր—Հելվետիա կղզի մ'էր։

Մր. Ուլօսթըն և Ձէգ բաւական ուժ ունեցան Ձէգի մտանելու և չնչահատ, անխօսուն, գետինը նետուն զարմացական աչնարկներ նետելով իրենց բոլորտիքը։

Նոր—Հելվետիոյ կղզի մը ըլլալուն վրայ տարակոյս չէր մնացած արդէն այն օրէն որ Լիխտ եկեր էր. բայց ծովը ամէն կողմէն հաւասար հեռաւորութեամբ չէ որ պարուած է կղզին. հարաւի կողմէն օրթոնակի համար կղզին բաւական տարածութիւն մ'ուներ ծովուն մէջ, մինչ հիւսիսի կողմէն բոլորովին հակառակն էր անոր։

Նախ և առաջ, Էրնէսդ հասատատեց թէ լեռնագագաթի կղզիին կեդրոնը չէր գտնուեր, այլ ընդհակառակն, անոր հարաւային մասին վրայ կ'տարածուէր, լերան գագաթէն որ Ովկիանոսի մակերեսէն հազար հինգ հարիւր ոտքի չափ բարձր էր, կ'նչմարուէր տանձաձեւ տանձաձեւութիւն մը։

—Իրաւունք ունիս, սիրելի Էրնէսդ, պատասխանեց Մր. Ուլօսթըն, այս կողմերը փրկութիւն չկար ձեզի համար։

—Ըսածներդ հաւանական չեմ գտներ ես, յարեց Ձէգ, եթէ այս կողմերը ցամաք ըլլայինք, դարձեալ պիտի տեսնէինք մօտերը գետակին հուլիան և հոն պիտի հաստատուէինք.

Ինչ որ ալ ըլլար, Լէնոթէ նատաթկութիւնը Նոր—Հելվետիոյ հարաւային կողմը տեղի ունենալը բախտաւորութիւն մ'էր Ձէգմաթենց համար։ Մր. Ուլօսթըն, Էրնէսդ և Ձէգ պահ մ'ևս միացին լերան վրայ. Էրնէսդ, ծոցատետրէն էջ մը պատռեց և հետեւեալ բառերը գրեց հոն.

Այսօր, 30 Սեպտեմբեր 1817, ժամը իրիկուան չորսին կ'գտնուինք...

Դրելը դադրեցնելով, հարցուց.

—Ո՛ր ենք, ինչպէս պիտի կոչենք այս վայրը։

—Վիլհերմս սար, պատասխանեց Ձէգ, քանի որ ասկէ չկրցինք նչմարել Ֆէլչենհայմը։

—Չէ՛, Չերմաթի սար, ըսաւ Մր. Ուլօսթըն, ի պատիւ ձեր հօր, որպէս կոչելու ենք այս վայրը, տղաքս։

Այս առաջարկութիւնն ընդունուեցաւ ուրախութեամբ։ Ձէգ գաւաթ մը հանեց դուրս իր պայուսակէն, մխրճեցին ալ այնպէս ըրին և անոնց մէջ մէկ քանի կաթիլ օղի լեցնելով, պարպեցին դանակը մէկ ումպով և երեք անգամ «հուրրա» գոչելով։

Էրնէսդ չարունակեց նամակը.

«...Ժան Չերմաթ սարին վրայ և ձեզի է որ կ'ուղղենք այս տամակը, ո՛ հայր, մայր, ո՛ Տիկին Ուլօսթըն ու սիրելի Աննա, վստահելով զայն մեր լրտեղերին որ մենք առայ պիտի հասնի ի Ֆէլչենհայմ և ազգունչ ձեզ։

«Մեր կղզին հօթանասուն մղոնէ չափ տարածութիւն ունի ինչպէս որ կրցանք հաշուել մեր այս ճամբորդութեան միջոցին. թէև այդ կողմերը չատ բարերար, բայց հոս գրեթէ անբնակելի և ամայի, է խոպան տեղ մ'ունի։

«Երկու օրէն թերևս ձեզ մօտ պիտի ըլլանք և Աստուծմով, երեք չորաթ վերջը ալ պիտի վերատեսնենք մեր սիրելի բացակայները։

«Մեր ամենուս կողմէ սիրալիր բարեւներ և կարօտագին համբոյրներ կ'ղրկենք ձեզ։»

Երբ այս նամակին ուշադրեցաւ, դուրս հանեցին վանդակէն աղաւնին և անոր ոտքին կապելով Թուղթը Թող տուին պոյն։

Նախ Թռչունն օդին մէջ քառատուն ոտքի չափ բարձրացաւ, յետոյ բնազդօրէն ընթացքի կոր չարժում մ'ընելով, արագաթար ուղղուեցաւ դէպի հիւսիսային կողմն և անհետացաւ։

Այս գործը կատարելէ վերջ, ճամբորդներուն կ'սկսար հիմա կանգնել նոր—Հելվետիոյ գրաչը Ձերմաթ սարին գագաթը։ Մր. Ուլօսթըն իր երկայն գաւազանը իբրև կայմ անկեց գործերու մէջտեղ և գրօշն անոր ծայրը պարզեցին։

Ցետոյ, լեռնագղեցկային կամաց կամաց վար իջնելով նախորդ գիշերուան քարայրը մտան և պատրաստուեցան ճաչի։

Մենկումին երկրորդ առտուն տեղի պիտի ունենար կանուխէն։ Որովհետեւ ճամբան գիտէին ա՛լ, դժուար չպիտի ըլլար իրենց՝ Ցէլչենհայմ հասնիլ քառասուն ուրը ժամուան մէջ։

Լեռնէն չինած ատակն, այն միջոցին որ Մր. Ուլօսթըն դրօշը կ'պտեռդէր, բան մը նմարատ ծի պէս ուշադրութեամբ նայելով դէպի արեւելեան կողմը։

—Ի՞նչ կայ, հարցուց Մր. Ուլօսթըն։

—Կարծեցի որ..., պատասխանեց Էրնէսդ հեռադիտակին աչքին դնելով։

—Ի՞նչ բան, կրկնեց Ձէգ։

—Մուխի պէս բան մը, եզերքին մօտ, պատասխանեց դարձեալ Էրնէսդ...

—Առջի անգամուան տե՞ղն է, հարցուց Մր. Ուլօսթըն, մի՛ գուցէ վայրենիներ եկած հաստատուած ըլլան։

Մր. Ուլօսթըն, իր կարգին հեռադիտակով նայեցաւ, բայց ոչինչ նչմարեց որուած տեղը։

Ցանկարծ, Ձէգ, գոչեց։

—Այն կողմը մի՛ նայիք Մր. Ուլօսթըն, սանկ նայեցէք, օտ կողմը,... ահա...

—Այդ ինչ է, առագաստանաւ մը, գոնչեց Էրնէսդ.

—Այո՛, առագաստանաւ մը... կրկնեց Ձէգ։

Մր. Ուլօսթըն, դարձեալ հեռադիտակն աչքին դնելով, տեսաւ եռակայմ նաւ մը որ ամբողջ առագաստները բացած երկու երեք մղոն հեռուէն կ'ընթանար։

—Լիչտն է, ան է կ'ըսեմ Ձէգի, կ'պօռար Ձէգ կեցած տեղը ցատկելով, Հակառակորդի սկիզբները պիտի գար, Սեպտեմբերի վերջերը եկած եղաւ, ա՛ն է, առաջոյց մի՛ ունենաք...

—Անկարելի չէ՛, պատասխանեց Մր. Ուլօսթըն. բայց պէտք է հասկնանք Թէ ո՛ր կողմ կ'երթայ նաւը...

—Ուղղակի Նոր—Հելվետիոյ վրայ կուգայ, վճռեց Ձէգ. վաղն առտու, փրկութեան ծոցին առջին է մնար առջ, մեկնինք Մր. Ուլօսթըն, գիւերանց ճամբորդենք...

(Շար.)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԵՒ ԴԱՆՁԱՅԻՆ ՎԻՃԱԿ ՌՈՒՍԻՈՅ

(Անգլիական «Թայմս»էն)

«Մեր այսօրուան թիւով հրատարակեցինք հետաքրքրաշարժ հրաւէր մը զոր առ Թայմս ուղղեր է Ռուսիոյ ելմտական նախարար Մ. Քոքովցով։ Ն. Վսեմութիւն կ'յիշէ երկու հատուածներ որք երեւցան մեր սիւնակներուն մէջ, ի մասին քննակութեան Ռուսիոյ ոսկեդրամ պահեստին։ Առաջին հատուածը մեր Բարիզի թղթակիցը նոյնութեամբ քաղած էր Բեդերսպուրկի թղթակցութենէն ուսուսաէր Նիւ-Եօրք Հէրըլտի, որ կ'ըսէր թէ Ռուսիա երբ Բորդ Արթուրը գրաւեց, Մ. Քոքովցովի նախորդը անզեկագրեց թէ Ռուսիոյ ոսկեդրամ պահեստն 980 միլիոն րուպլի հրաշալի գումարին կ'հասնի։ Նիւ-Եօրք Հէրըլտի թղթակիցը կ'յարէր թէ իսկ հիմա ո՛չ ոք կարող է ըսել թէ ո՛րչափ ինչ մնաց այն ոսկեդրամ գանձէն։ Միւս հատուածն ալ կ'զբօսնուէր Ռուսիոյ վարկին վրայ Մր. Լիւսիէն Վոլֆի Թայմսի միջոցաւ հրատարակած երկու յօդուածներէն առաջնոյն մէջ։ Մր. Վոլֆ կ'քննէր թէ Ռուսիա ո՛րչափ պարտք ունի, և ամէն տարուան ելամուտն ո՛րչափ է իրօք, կ'ցուցնէր թէ տարեկան ելամուտն արհեստակեալ միջոցներով աւելի կ'ցուցուի, բայց իրօք պակաս է, թէ ամէն տարի բաց մը կ'գոյանայ, և տարբերութիւնը կ'վճարուի ելմտական գանձատան մէջ պահուած այն ոսկեդրամ պահեստէն, «որ ահագին Իւմպէռեան դրամարկղ մ'է, որուն գովաբանեալ միլիոններն անգիտակցաբար փոխ կուտան Ռուսիոյ վարկէն խաբուողները՝ զիրենք խաբելու նոր միջոցն ու դիւրութիւնն ընծայելու համար Ռուսիոյ»։—Արդ, Ռուսիոյ ելմտական նախարարը քաղաքավար հրաւէր մը կ'ուղղէ մեզ հեռագրաւ որ Թայմսի Տնօրէնը Բեդերսպուրկ երթայ և անձամբ տեսնէ և ստուգէ Պետական Դրամատան նկուղներուն մէջ պահուած ոսկեդրամ պահեստը։ Որովհետեւ գիտէ թէ լրագրի տնօրէններն այսպիսի քննութեան մը համար պահանջուած մասնագիտական կարողութիւնը կրնան չունենալ, կ'առաջարկէ որ մեզ հետ Բեդերսպուրկ տանինք փորձ մասնագէտներ։ Ինչպէս հեռագրաւ պատասխանեցինք իրեն, կ'ցաւինք որ նոյն իսկ դուրսէն մասնագէտներ ճարելով չենք կրնար մեր գործին սովորական սահմաններէն բոլորովին դուրս գտնուող այնպիսի քննութեան մը ձեռք զարնել։

«Բայց մինչեւ իսկ եթէ կարենայինք կատարել Մ. Քոքովցովի առաջարկած քննութիւնը, և ճշդել Ռուսիոյ ոսկեդրամ պահեստին արդի քանակութիւնը զոր [illegible], կ'վախնանք որ մեր կատարելիք քննութեան արդիւնքը պիտի չորոշէր, պիտի չվճռէր Մր. Վոլֆի Թայմսի մէջ յարուցած բուն խնդիրը։ Այն խնդիրը սա՛ է թէ Ռուսիա այս պահուս ո՛ր աստիճան ի վիճակի է դիմաւորելու իր հանրային պարտքը։ Այս հարցման պատասխանելու համար չի բաւեր յայտնելու թէ Ռուսիա ունի թէ չունի ոսկեդրամի ահագին մթերք մը Պետական Դրամատան նկուղներուն մէջ, այլ հարկ է գիտնալ թէ այն ոսկեդրամն ի՛նչ համեմատութիւն ունի Ռուսիոյ ամբողջական պարտքին հետ։ Մր. Վոլֆ կ'խոստովանի և Նիւ-Եօրք Հէրըլտի թղթակիցը չի մերժեր թէ ոսկեդրամի այն պահեստ իրօք կայ, և Մր. Վոլֆ անոր քանակութիւնը մինչեւ մէկ միլիառ 900 միլիոն րուպլի կ'հասցնէ։ Բայց ի՛նչ օգուտ ունի հաշուեկշռի մը միայն մէկ կողմը ցուցնելը, երբ միւս կողմը ծածուկ կ'պահուի։ Մր. Վոլֆի պնդածն ալ այս է որ յիշեալ ոսկեդրամ պահեստը սովորաբար կ'գործածուի սքօղելու հաշուական բուն վիճակը։ Այս «գովաբանեալ միլիոնները» արդիւնքն են փոխառութեանց որք իբրաւ պէս երաշխաւորուած չեն, և այս միլիոններն ահա կ'գործածուին խաբելու հրապուրելու փոխառուները, որպէս զի նոր փոխառութիւններ ընեն։ Ռուսիոյ ամբողջ գանձային դրութեան մանրակրկիտ մէկ քննութեամբ միայն կարելի պիտի ըլլար վճռել այս խնդիրը գործնական եղանակաւ։ Աւելորդ է ըսել թէ մեք ձեռնհաս չենք այսպիսի աշխատութեան մը։ Եւ արդէն Մ. Քոքովցով ինքն ևս, իր բոլոր քաղաքավարութեամբ հանդերձ, այնպիսի քննութեան մը չէ՛ որ կ'հրաւիրէ զմեզ, և այնպիսի քննութիւն մը ո՛չ մէկու մը առաջարկած, ո՛չ մէկու մը կատարել տուած են իրարու յաջորդող ելմտական նախարարք Ռուսիոյ, զգուշանալով երեւան հանելէ այս մասին իրաց իսկական վիճակը։ Ռուս մամլոյն մէջ ջատագովուած Ջեմսքի Սօպոր ժողովը կամ նմանօրինակ մարմին մը անշուշտ պիտի փութայ այնպիսի ելմտական քննութիւն մը կատարելու, և գուցէ ճիշտ այս պատճառին համար է որ կարգ մը ռուս պաշտօնեայք չեն բաղձար անոր։

«Ելմտական Նախարարին առ մեզ ուղղած հեռագիրն արտայայտիչ նշանն է թէ Բեդերսպուրկի մէջ ո՛րչափ հոգ կ'ընեն ճիշտ այս պահուս Ռուսիոյ Պետական վարկին նկատմամբ։ Դիտելի է նաեւ որ Ռուս Կառավարութիւնն հարկ դատեց պաշտօնական զեկոյց մը հրատարակել թէ Ներքին փոխառութեան պայմանագիրը դեռ չէ ստորագրուած։ Այս պաշտօնական հրատարակութեան վրայ կենդ առաւ Բեդերսպուրկի Սակարանին տակնուվրայութիւնը, ուր մեծ անկում յառաջ բերած էր Ներքին փոխառութեան մը հրապարակ հանման լուրը։ Իրաղեկ դիտողները միահաղոյն կը յայտարարեն թէ միայն մէկ միջոց կայ Ռուսիոյ վարկը կանգուն բռնելու և խախտած վստահութիւնն ամրապնդելու, այն ալ հաշտութեան կնքումը միայն կրնայ ըլլալ։ Օրէ օր կ'շատնան նշանները թէ ռուս ազգը խաղաղութեան կ'ըղձայ, ի բաց առնելով գուցէ պաշտօնէից դասակարգը, որուն ձայնը միայն ունի կշիռ և հեղինակութիւն։ Զարը մեծ վստահութիւն և համարում ունի Ազնուականութեան վրայ, իբրեւ պատուար և պաշտպան Տէրութեան կարգերուն, և Ազնուականութեան պետերն ու նախագահները նմանապէս խաղաղութեան փափաք յայտներ են։ Դիտելի է նաև որ այն թուղթ [illegible], Նօվօյէ Վրէմիա, կ'քննադատէ Ռուսիոյ արտաքին գործոց պաշտօնատունը, պատրաստութիւն չտեսնելուն համար հաշտութեան, և անոր պայմանները չկարգադրելուն համար։ Բայց իրազեկ թղթակից մը կ'հաղորդէ մեզ թէ Նօվօյէ Վրէմիայի այս յանդիմանութիւնն արդարացի չէ, զի Ռուսիոյ արտաքին գործոց պաշտօնարանն այս պահուս փութով զբաղած է հաշտութեան պայմանները քննելու։ Նոյն իսկ հաշտութեան կնքումէն առջը, Ռուսիա առաջնակարգ կարեւորութիւն ունեցող ուրիշ խնդիրներ պիտի ունենայ լուծելու, որք պիտի որոշեն իր ապագան իբրեւ մեծ Տէրութի'ն։ Ներկայ տագնապէն վերջ ապրելու համար պէտք ունի անմիջական և իմաստուն միջոցներու։

«...Բեդերսպուրկի Սակարանին մէջ երէկ (Մարտ 23) տեղի ունեցած նոր անկումը, և ցորենի գործ ընող մեծ վաճառատան մը սնանկութիւնն ախտանիշերն են գանձային կացութեան յարաճուն անձկութեան, որ աւելի ազդեցիկ դարմաններու կ'կարօտի քան նախարարական հրաւէրներու որպէս զի երթանք քննենք թէ ո՛րքան ոսկի պահուած կայ Պետական Դրամատան նկուղներուն մէջ։

«Ցայտնի չէ թէ Ներքին փոխառութիւնն իրօք ստորագրուեցա՞ւ թէ ոչ։ Բայց թէեւ Բեդերսպուրկի Սակարանին լրատուը ծանոյց թէ հանման գինն 96 պիտի ըլլայ և ո՛չ 95, Բեդերսպուրկի սեղանաւորք 4%-ոց ռուսական Պետական արժէթուղթը միութիւն մը եւս վար ձգեցին, երբ Լոնտոնի Սակարանը զայն քիչ մը վեր հանել կ'միտէր։ Անկումն եւս աւելի մեծ եղաւ այն պանքաներու բաժնէթուղթերուն վրայ որք վերոյիշեալ ցորենի վաճառատան սնանկութենէն վնասուած են։ Այս սնանկութիւն վերագրելի է պատերազմին անուղղակի վնասաբեր հետեւանքներէն միոյն։ Պատերազմի պատճառաւ ցորենի և այլ արմտեաց փոխադրումը կանգ առած է կայարաններուն մէջ, զի Ռուսիոյ սովորական փոխադրումներուն յատկացեալ երկու հազար լոքոմոտիւներ և հազարաւոր վակոններուն ալ մեծագոյն մասը քաշուեցան տարուեցան Սիպերիա և Մանչուրիա, բանակին համար։ Յիշեալ վաճառատունը չէ կրցեր պայմանադրած ցորենը ժամանակին ստանալ և ծախել, և այս պատճառաւ սնանկացեր է մեծ բացով մը։

«Հոգ ընելիք ուրիշ դէպք մ'է Պարսկաստանի հիւսիսային ծայրը Մէշէտի մէջ բնիկներուն Ռուսներուն դէմ դառնալը։ Ռուսիա այս կերպով քաղաքին մէջ իր գերակշռութիւնն հաստատելու շատ կ'աշխատէր ժամանակէ մ'ի վեր [illegible] րուն վրայ ազդեցութիւն ձեռք բերելու նպատակաւ։ Ռուսերը կ'վախնան թէ մի՛ գուցէ այս շարժում նախաշաւիղն ըլլայ Միջին Ասիոյ բնիկներուն ալ Ռուսերուն դէմ դառնալուն, զի Ռուսիա շատ խիստ մեթոտներով տիրած է Միջին Ասիոյ երկիրներուն, և բնիկներն այնքան աղէկ չէին իրեն հետ։ Այս վերոյիշեալ ռուսական—ասիական գաւառներուն մէջ պատահած դէպքերը մութ են, և նոր լոյսի կը կարօտինք որոշ գաղափար մը յայտնել կարենալու համար։

«Անգլիոյ և Ճարոնի Զինակցութեան նորոգման մասին Լոնտոնի թերթերուն մէջ գրուածները մեծապէս ուշադրութիւն գրաւեցին ռուս մամուլին մէջ։ 1905 Ցնվրին լրացաւ այս Զինակցութեան երրորդ տարին, և ներկայ տարւոյն վերջը Ճարոն և Անգլիա պարտին իմացնել իրարու թէ տարի մը վերջը, հնգամեայ պայմանաժամին լրանալուն, կ'ուզե՞ն նորոգել թէ դադրեցնել։ Ճարոնի մամուլը նորոգելու կողմն է, և մինչեւ իսկ կ'առաջարկէ աւելի ուժովցնել զայն, այնպէս որ Անգլիոյ նաւատորմը գործնականապէս պաշտպանէ Ճարոնի կղզիները, և ճարոնի ցամաքային զօրքն ալ պաշտպանէ Հնդկաստանը Ռուսիոյ դէմ։ Այս իմաստով մեր հրատարակած Թօքիոյի թղթակցութիւնն և այն առթիւ գրուած խմբագրականը մեծապէս ազդեր են ռուսական մտաց վրայ։ Ռուս լրագիրներ ցաւ ի սիրտ խղճի քննութիւն մը կ'կատարեն Անգլիոյ և Ճարոնի հանդէպ Ռուսիոյ յանցելումն բռնած ընթացքին վրայ, խղճի խայթ կ'յայտնեն անցեալ ռուս քաղաքականութեան համար, և կ'ցաւին որ Ռուսիա անհեռատես գտնուեր է անցեալին մէջ։ Կ'ողբան ռուս թերթերն որ Ռուսիա ժամանակին անփոյթ գտնուեր է և ականջ չէ կախեր մեր ճարոնցի զինակիցներուն կողմէ և մեր կողմէ իրեն եղած բարեկամական առաջարկներուն։ Ռուս լրագիրք կ'խոստովանին թէ Ռուսիոյ քաղաքականութեան այս գանցառութեանց պտուղն են ներկայ պատերազմն և անոր յառաջ բերած բոլոր ձախողութիւնները, աղէտներն ու նուաստութիւնը։ Ռուս մամլոյն բոլոր այս խօսքերը ճիշտ են, և եթէ անոնց վրայ աղէկ մտածեն ռուս պետական մարդիկ, ապագային մէջ աւելի իմաստուն ընթացք մը կրնան գծել իրենց համար։ Բայց կան ռուս թերթեր, որք կ'ույպանեն Անգլիան Ճարոնի նման կռապաշտ ազգի մը հետ դաշնակցելուն համար, դեղին վտանգը քաջալերելուն համար։ Անգլօ-ճարոնական զինակցութեան այս ռուս քննադատները տակաւին չեն հասկցած իրենց երկրին կրած դժբախտութեանց բուն պատճառները։ Անոնք կը գանգատին թէ զինակցութիւնն ուղղուած է մի միայն Ռուսիոյ դէմ, ինչ որ ճշմարիտ չէ, զի զինակցութեան կէտ նպատակին Ռուսիա չէ միայն։ Անոնք կը գանգատին նաև թէ զինակցութեան նպատակն է Ճարոնի ապահովցնել իր յաղթութեանց պտուղը, և թող չտալ որ Ռուսիա երբեք Ճարոնէն վրէժ լուծելու յոյսը տածէ։ Ասիկա չիտակ է. անգլեւճարոնական զինակցութեան նպատակն է թող չտալ որ Ռուսիա կամ ուրիշ Տէրութիւն մը օր մը Ճարոնը զրկէ իր յաղթութեանց արդար պտուղէն։ Բայց եթէ Ռուսիա պաղարեամբ խորհէր խնդրոյն վրայ, կ'տեսնէր որ զինակցութեան այս նպատակն ո՛րքան ալ անհաճոյ ըլլայ Ռուսիոյ ինքնասիրութեան, բայց ի վերջոյ օգտակար պիտի ըլլայ Ռուսիոյ, ինչպէս և բոլոր աշխարհի, խնդիրները վերջացնելով Մ. Արեւելքի մէջ, և նոր պատերազմի մը հնարաւորութիւն չթողլով, և խաղաղութիւնն առ յաւէտ ապահովցնելով աշխարհի այն մասին մէջ։ Զինակցութիւնը Ռուսիոյ դէմ ուղղուած չէ բնականէս, այլ նպատակ ունի պահպանել Մ. Ասիոյ մէջ իրաց հաստատեալ վիճակը, ինչպէս որ պիտի հաստատուի ի վերջ ներկայ պատերազմին, և երաշխաւորել խաղաղութեան անվրդով պահպանումը։ Եթէ զինակցութիւնն յաջողցնէ այս նպատակը, նոր օյժ մը տուած պիտի ըլլայ խաղաղասէր կուսակցութեան որ գիտենք թէ միշտ կայ Ռուսիոյ մէջ։ Ատով վերջ տրուած պիտի ըլլայ վտանգաւոր և անիրագործելի երազներուն զոր Ռուսիա տածեր է բովանդակ Միջին և Մայր. Ասիոյ տիրելու և Խաղաղական Ովկիանոսն իր իշխանութեան տակ առնելու համար։ Անգլեւճարոնական զինակցութիւնը, հետեւապէս, վաղ կամ անագան պիտի համոզէ Ռուսիան՝ ընդունելու Ճարոնի և Անգլիոյ բարեկամական առաջարկները, որոնք վստահ ենք թէ ապագային պիտի ըլլան իրեն, ինչպէս որ Ռուսերն իրենք ևս կ'խոստովանին թէ անցելոյն մէջ եղած էին, բայց Ռուսիա ականջ կախած չէր։»

(Թայմս, Մարտ 24.)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՄԱՅՐ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ վերջերս հրաման ըրեր է որ չինացի փաստաբանները... օրէնսգիտութիւն սորվին։ Անշուշտ Չինացի փաստաբանները չպիտի ընդունին այսքան անբանաւոր (!) հրաման մը։ Ասոնք կ'ըսեն թէ Չինաստան եւ եւ կ'երթայ փաստաբաններէն օրէնսգիտութեան ուսում պահանջելով։ Ուրիշ երկիրներու մէջ նոյն իսկ դատաւորներէն օրէնսգիտութիւն չեն պահանջեր եղեր։

ԲՈՒՍԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ Կ'ԸՆԴՀԱՆՐԱՆԱՅ.—Դինիի դէմ մղուած գրեթէ յաղթական պայքարը թելադրում մ'եղաւ այժմ մսի դէմ ալ պայքար մղելու։ Բարիզի ամէն մեծ հաւաքոյթներու մէջ կամ սեղաններու վրայ բուսակեր մը անպակաս է միշտ, որ բանջարեղէնով, պտուղով և հացով կ'սնանի, միայն կաթ կ'խմէ, և ինչպէս կ'պնդէ, առաջուընէ աւելի առողջ կ'զգայ ինքզինք։ Ինչպէս յայտնի է, Բարիզցին շատ միս կ'ուտեն, այսինքն տարին մարդագլուխ 93 քիլօ, որուն, պաշտօնական տեղեկագրին համեմատ, 70.14 քիլօն հորթի միս, 11.5 քիլօն խոզի միս, 12.2ը թռչնոց և հաւէ։ Բայց ոչ այնչափ միայն. [illegible] տրուած է 243 հաւկիթ, 15.9 քիլօ ձուկ, 8.9 քիլօ կարագ և 1.5 քիլօ երշիկ։ Ինչպէս կ'տեսնուի, Բարիզցին որ 1852 տարւոյն մէջ տարեկան 38 քիլօ միս կ'սպառէր, այժմ առոր կրկինէն աւելին կ'սպառէ։ Բուսակերներուն մեծ փաստն այն է որ հակառակ սպառած մսի քանակին աւելնալուն, Բարիզցին առողջութիւնը, երկարակեցութիւնն և աշխատելու ատկութիւնը չէ աւելցած։ Կարելի է որ չափերէն սխալ հետեւութիւն հանուի բուսակերաց այս փաստը, բայց ներկայ պատերազմի առթիւ եղաւ որ բուսակերք աւելի իրաւունք չահին իրենց գաղափարին մէջ։ Ինչպէս յայտնի է փոքրահասակ և ընդհանրապէս տկարակազմ երեւոյթ ունեցող Ճարոնցիք գրեթէ միս չեն ուտեր. իրենց գլխաւոր սնունդը բրինձն է, սակայն և այնպէս Ռուսերէն աւելի կը դիմանան զրկումներու և նեղութեանց ու անոնցմէ աւելի կ'առնեն չարքաշ կեանքի։ Տօքթ. Լուքաս—Շամբիոնիէռ և ուրիշ բժիշկներ կ'հաստատեն թէ մայրապետները, բանտարկեալներն և ասոնց նմաններ, որ շատ քիչ անգամ միս կ'ուտեն, զերծ կ'մնան այն խել մը հիւանդութիւններէն, որոց ենթակայ է մարդկանց մեծագոյն մասը։ Բժշկական աշխարհի մէջ այլ եւս անվիճելի ճշմարտութիւն մ'եղաւ թէ չափազանց միսի սնունդը կ'խամթարէ ստամոքսն ու ջիղերն, որով յառաջ կուգան յօդատապ, յօդակծթուած և ոտքի կամ ձեռքի զանազան ցաւեր։ Լուբիա, բակլա, ոսպ, ոլոռն, ասոնց ամէնքն ալ միսէն աւելի բորակածին կ'պարունակեն իրենց մէջ։ Հաւկիթն ու ատքէն պէտք եղած ֆոսֆորն ունին իրենց մէջ։ Ծներեկը, շոմինը ([illegible]) և Թրթնջուկը ([illegible]) պէտք եղած երկաթը կուտան մարմնոյն։ Եւրոպական հրապարակներու մէջ այս միջոցին պանիր, արմաւ, չոր թուզի և քաջաղի ներածումներու աւելցումը բուսակերաց բազմանալուն կ'վերագրուի։ Ասոնք ընդհանրապէս անդարար պտուղներ են. մանաւանդ պանիրը որ մարդկային մարմնոյն պէտք եղած ամէն հիւթերն ունի իր մէջ։ Ցաւալին այն է միայն որ ամէն տեղ չի մշակուի։ Գերման գիտուն մը կ'կարծէ թէ ամբողջ մարդկութիւնը կրնայ միմիայն պանիրով ապրիլ, եթէ զայն մշակեն այն ամէն տեղերու մէջ ուր մարդ կ'բնակի։

ԵԱՆԿԻԱԿԱՆ ԳՐԱՒՆԵՐ.—Ցայտնի է որ Ամերիկացիք գրաւ բռնելու մոլութիւնն ունին։ Ճշմարիտ Եանքի մը առիթ կ'փնտռէ գրաւ առաջարկելու կամ ընդունելու։ Երկու տարի առաջ հարսանեկան հանդէսի մը մէջ Եանքի մը 10,000 տոլարի գրաւ կ'առաջարկէ որ Նորապսակ ամոլին օրրոյն առաջին պտուղն արու պիտի ըլլայ։ Բնականաբար, քանի որ Ամերիկայի մէջ տեղի կունենայ հարսնիքը, կ'գտնուին ուրիշ Եանքիներ ալ որ հակառակին գրաւ կ'բռնեն։ Ալ ընթերցողին կ'մնայ երեւակայել թէ յաջորդ 9 ամիսներուն մէջ որչափ անհամբեր եղան այր և կին։ Գրաւին մասնակցողներն, ամէն օր և գրեթէ ամէն ժամ յոյժ քաղաքավարութեամբ բայց վերջապէս ստղակացուցիչ հարցումներ կ'ուղղէին իրենց. «Է, ինչպէ՞ս կերթան գործերը։ Դեռ որչափ ատեն ունինք. յուսալի նշաններ կա՞ն։» Գործին հետաքրքրական կողմն այն է սակայն որ այդ գրաւ վերջապէս դատական վէճի մը պատճառ եղաւ, զի երիտասարդ նորապսակներն համանօրէն մէկուն սիրտը չկոտրելու համար, այնպիսի իմաստուն կարգադրութիւն մ'ըրին որ գրաւ բռնողներուն երկու կողմն ալ գոհ մնան։ Մանկամարդ ամերիկուհին եանքիական անկողմնակալութեամբ փոխանակ արու կամ էգ արարածի մը ծնունդ տալու, երկուորեակ մը ծնաւ, որոց մին մանչ և միւսն աղջիկ էր։

⁂ Ամերիկեան թերթեր տարօրինակ ուրիշ գրաւ մ'ալ կ'պատմեն։ Նախագահին ընտրութեան պայքարին տաք ատենները Նիւ Եօրքցի Եանքի մը թեթեւամտօրէն խոստացաւ իր երկայն ու խարտեաշ մօրուքը կտրել տալ, եթէ Րուզվելդ վերընտրին նախագահ ընտրուէր։ Կորսնցուց գրաւը, և իր խոստմանն համաձայն կտրեց մօրուքը։ Բայց խոստմնապահ Եանքին կինը մեծ աղէտին լուրն առնելուն պէս, դատարան դիմեց, «բարոյականի դէմ գործուած այդ յանցանքին» համար։ Կինն իր խնդրագրին մէջ կ'ըսէ.—Ամուսնոյս մօրուքը ամուսնական հարստութեան մէկ մասը կ'կազմէ. հետեւապէս այր և կնոջ համահաճութեամբ կարելի է ձեռքէ հանել զայն։ Իմ այս երկանս հետ ամուսնանալուս պատճառը, անոր մօրուքին շատ հաճելուս համար էր։ Առանց իր մօրուքին այլեւս ուրիշ անձ մ'է ան ինձ համար։ Այլեւս չեմ հաներ իրեն և մեր մէջ գտնուած լաւագոյն յարաբերութիւնները պաղած կ'զգամ։» Եանքին հաճոյակատար մօրուքը դատական խնդիր եղած է այժմ, բայց դատարանը դժուարաւ կ'երկարեցնէ դատն, որպէս զի միւս կողմէ մարդուն մօրուքն ալ երկարելով կարելի ըլլայ առանց ամուսնալուծման կարգադրել խնդիրը։

ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԱՂԱՀԱՆՔԸ կ'գտնուի Մեքսիկայի հիւսիսային սահմանագլխին մօտ, որ 400 հեքդարէ աւելի տարածութիւն ունի։ Մակերեսը ձիւնի պէս սպիտակ է և արեւու ճառագայթներն անոր մէջ կ'ցոլանան, այնպէս որ մարդ չի կրնար նայիլ անոր։ Կ'նմանի ընդարձակ լիճի մը որուն երեսը սառած է. տակի ջուրն ալ մօտակայ լեռներէն իջած աղային բազմաթիւ աղբիւրներէ հոն կ'հաւաքուի։ Այս տեսակ մը անապատին մէջ տիրող սաստիկ տաքութիւնն այնչափ արագապէս կ'շոգիացնէ ջուրը, որ աղը կը մնայ միայն։ Լճին մակերեսի աղային կեղեւը 25—50 սանդիմէտր կ'թանձրանայ։ Հակառակ տեղւոյն սոսկալի կլիմային, կ'գտնուին մարդիկ որ կ'չահագործեն այդ աղահանքը։ Բաւական խոշոր և շոգեշարժ կառք մը, զոր երկու մարդ կ'վարեն, իր ետին կապած երկաթէ ծանր արօրներովն աղին մակերեսը քերելով մեծ ակօսներ կ'պեղէ։ Այսպէս աղը փշրելով կառքին երկու կողմերն աղի կակուղ դէզեր կ'հաւաքուին, և օրական 700 թոնօ աղ քաղել կարելի կ'ըլլայ։ Բայց հակառակ այս մեծաքանակ քաղուածքներուն, աղի քանակութիւնն ամենեւին չի նուազիր, զի լճին տակէն նորանոր խաւեր կ'կազմուին։ Այս զարմանալի աղահանքին մէջ աշխատող գործաւորներն հնդիկ և ճարօնցի են միայն։ Կլիմային վերջին աստիճան տաքութիւնը, մարդուս աչքերուն վրայ աղին ունեցած կուրացուցիչ ներգործութեան հետ միանալով, այնպէս տաժանելի կ'ընեն աշխատութիւնը, որուն չեն կրնար դիմանալ սպիտակամորթ գործաւորներ։ Արդէն ճարօնցիք ալ միայն պարկերը կարելու համար կ'գործածուին։ Բնիկ կարմրամորթերը միայն կրնան աշխատիլ այդ աղահանքին մէջ. անոնք միայն կրնան տոկալ այս մահացու կլիմային, բայց այդ ալ մէկ քանի տարի միայն, ուրկէ ետք կա՛մ առողջութիւննին վրայ կուտան կամ կեանքերնին։ Աղելիճին վրայի օդին մէջ գտնուած մանրադիտական աղային հիւլէները մարդս շնչած ատեն այնպիսի ծարաւ մը կ'զգայ, զոր անկարելի է անցընել։ Չափազանց տոկուն առողջութեան տէր եղող անձ մը իսկ այդ մթնոլորտին մէջ ապրելով կը մեռնի։ Բայց կ'արժէ այցելել աղային այդ հսկայ դաշտը, տեսնելու համար այն զարմանալի երեւոյթները կամ սանկ ըսենք, օդերեւոյթները, որք հիացում կ'պատճառեն մարդուս, նման գալարապատ դաշտերու և շքեղ քաղաքներու պատկերին։ Աւելի հիասքանչ տեսարան մը կ'պարզուի մանաւանդ լուսնկայ գիշերը, երբ այդ ընդարձակ դաշտին աղերուն ցոլքերուն աշխատութեանց հետեւանքով փխրուն մասերը կարծրանալով բիւրեղին, որպէս թէ ամբողջ լճին վրայ գազաղի ծածկոյթ մը սփռուած ըլլար։

ԿՈՎԿԱՍ.—Փետր. 24ին (Հ. Տ.) ներքին գործոց նախարար Մ. Պուլիկին իր քով հրաւիրեց Կովկասի նոր Փոխարքայ Վարանցով Տաշքով իշխանը, և երկար խորհրդակցութիւն մ'ունեցաւ։

⁂ Կայսերական պալատի աւագանիէն՝ Տփղիսի նախկին գաւառապետ իշխան Շիրվաշիձէ Տփղիս կուգայ վերստին, նոր Փոխարքային քով կարեւոր պաշտօն ստանձնած ըլլալով, իբրեւ Փոխարքայութեան քաղաքային (սիվիլ) մասին օգնական և գլխաւոր։ Կովկասի Փոխարքայութիւնն այսուհետեւ պիտի ունենայ քաղաքային և զինուորական բաժիններու պետերէն զատ, ամբողջ Անդրկովկասի ոստիկանական մասին համար պետ կամ կառավարիչ մը։

⁂ Քութայիսի նահանգական ազնուականութեան պետ և նախագահ Վրացի իշխան Ա. Կ. Ծերեթելի Փետր. 19 (Հ. Տ.) թուակիր յիշատակագիր մը մատուցեր է ներքին գործոց նախարարին, 10 յօդուածէ բաղկացած, Վրացիներուն վերաբերեալ եկեղեցական, կրթական և հողային խնդրոց կարգադրման համար, ըստ Կայսերական նոր հրամանագրի, որ կ'կրէ 1904 Փետր. 12 թուականը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Ուլաճի Բ. աստիճան տրուեցաւ Առեւտրական եւ Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան իրաւագէտ խորհրդականի օգնական Նէչէթ պէյի։ Միւթէմայիզի աստիճան՝ Կէվկէլիի գայմագամ Թահսին պէյի։

Դ. Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Օսմ. ծառայութեան մէջ գտնուող պելճիքացի դէր—գնդապետ Մալֆին պէյի. Դ. Մէճիտիէ՝ բժշկ. դեղերու վաճառական և Օսմ. հպատակ Մէնտէլ Բրէմէր էֆ.ի։

ԿԱՅՍԵՐԱԶՈՒՆ ԻՇԽԱՆ ԲԱՐՁՐ. ԱՀՄԷՏ ԷՖ.Ի վրայ կատարուած վիրաբուժական գործողութիւնն յաջողած ըլլալով, երէկ բոլոր նախարարք Կայս. Պալատ գացին և իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցին յատս Կայս. Գահոյից։

ՀԱՊԷՇԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ.—Մենելիք Կայսեր նուէրները Վեհ. ԿԱՅՍԵՐ մատուցանելու պաշտօն ունեցող հապէշական պատուիրակութիւնն երէկ Պոլիս ժամանեց Մէսաժըրիի Էփէռօն շոգենաւով։ Կայս. մասնաւոր թիկնապահ Ֆէրիք Մէհմէտ փաշա յանուն Վեհ. ԿԱՅՍԵՐ ընդունեց պատուիրակութիւնը, և առաջնորդեց զայն Բերա Բալաս։ Նուէրներն են առիւծ, վագր, ընձուղտ, ձի, ոչխար, փղոսկր և հազուագիւտ թռչուններ, որոնք Մէհմէտ փաշայի ձեռամբ դուրս հանուեցան շոգենաւէն։

ՍՈՒՐԲԸ ԷՄԻՆԻ Ա ՎԵՀ. ԿԱՅՍԵՐ Թաչնարոյծ Հաճի Օսման պէյ իր հետեւորդներուն հետ երէկ Պոլիս ժամանեց Էփէռօն շոգենաւով, և Կայս. Պալատ երթալով՝ իր յարգանքները մատոյց յատս Կայս. Գահոյից։

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿՆԵՐԸ.—Ասկէ առաջ գրուած էր թէ Թղթատարական պաշտօնարաններու մէջ հաստատուելիք խնայողութեան սնտուկներու ծրագիրը Թղթատարական ընդհ. քննիչ Աթա պէյի կողմէ մատուցուած էր ձեռնհաս պաշտօնատան։ Այս սնտուկներ Օսմ. Կառավարութեան երաշխաւորութեան ներքեւ պիտի գտնուին և ամենափոքր խնայողութիւններն իսկ պիտի ընդունին։ Խնայողական սնտուկներուն կեդրոնը պիտի ըլլայ Պոլիս։ Առ այժմ խնայողական սնտուկներ պիտի հաստատուին Ղալաթիոյ և Պոլսոյ, Իզմիրի, Սելանիկի, Պէյրութի, Դամասկոսի, Հալէպի, Պրուսայի, Պաղտատի մասնաճիւղերուն մէջ, և սնտուկներն վարչական ժողովին որոշմամբ՝ տակաւ առ տակաւ խնայողական սնտուկներ պիտի հաստատուին ա՛յն քաղաքներուն մէջ ուր Թղթատարական կեդրոնական մասնաճիւղեր կ'գտնուին։ Խնայողական սնտուկներու յանձնուած կամ անոնցմէ առնուած դրամներու քանակը պիտի արձանագրուի ձրիապէս տրուած տետրակներու մէջ, որոցմէ մէ՛կ հատ պիտի գտնուի մէկ անձի քով։ Խնայողական սնտուկներու յանձնուած դրամներու համար մինչեւ 10,000 ղշ. 3% տոկոս կը տրուի, իսկ 10,000 ղշ.է աւելի, մինչեւ 20,000 ղշ.՝ 2½% տոկոս կ'տրուի. իսկ անկէ աւելիին համար տոկոս չի տրուիր։ Եթէ տետրակին մէջ արձանագրուած գումարը 20,000 ղշ.է աւելի է, և աւելի մասը մինչեւ 15 օր ետ չառնուի, Օսմ. Կայս. Պանքայի միջոցաւ 4% տոկոսաբեր Օսմ. արժեթուղթ պիտի գնուի և ձրիապէս պիտի պահուի ի հաշիւ դրամի յանձնող անձին։ Տոկոսի չափն երեք ամիս առաջ ծանուցանելու պայմանաւ, պիտի աւելնայ կամ պակսի։ Մինչեւ հինգ ղրշ., խնայուելիք գումարներու համար, առանձինն պատրաստուած դրոշմի թուղթեր պիտի տրուին ձրիապէս ամէն մէկ անձի՝ մինչեւ երեք հատ։ Ասոնցմէ մինչեւ հինգ ղրուշնոցին վրայ պիտի կրնայ 40 փարանոց դրոշմ փակցուիլ։ Այս դրոշմներն երբ նոյն գումարին հասնին, իբր դրամ պիտի ընդունուին, և ջնջուելով արժէքը պիտի արձանագրուի տետրակին մէջ։ Ամէն այր և կին որ ըստ Օսմանեան [illegible], 17 տարեկանին հասած է, պիտի կրնայ դրամ յանձնել խնայողական սնտուկներու, և կամ պիտի կրնայ յանձնած դրամն ետ առնել, իր ստորագրութեամբ և կամ կնիքով, որոց պատճէնը պէտք է կանխաւ յանձնած ըլլան ի բաղդատութիւն։ Տետրակներուն մէջ պիտի արձանագրուի դրամի յանձնող անձին անունը, տարիքը, և հօրն անունը, և ասոնք կ'վերաբերին մի միայն ա՛յն անձին, որուն ստորագրութիւնն և կնիքը կ'գտնուի։ Հետեւաբար, այս տետրակներն ուրիշի չպիտի կրնան յանձնուիլ, և եթէ դրամ ետ ուզուի, պիտի քննուի թէ դրամն ետ ուզողն իրօք տետրակին տէ՛րն է։ Եթէ տետրակ մը կորսուի, անոր տէրը պիտի դիմէ իր տեղւոյն Թղթատարական պաշտօնատունն. տուած աղերսագրին վրայ, թուղթ մը կ'կախուի Նամակատան դրան վրայ, խնդիրը յայտնող, և եթէ մինչեւ երեք ամիս տետրակն երեւան չելնէ, հինգ ղրուշ կ'առնուի և նոր տետրակ կ'տրուի։ Եթէ տետրակին տիրոջը կնիքը կորսուի, նոր կնիք կ'շինուի, և այդ նոր կնիքին օրինակը կ'պահուի. կնիքի օրինակին այս փոփոխութեան համար 100 փարա կ'առնուի և իբր ելամուտ կ'արձանագրուի։ Եթէ թէ՛ տետրակն և թէ կնիքը կորսուին, 7½ ղրշ. կ'առնուի նոր տետրակ տրուելու և կնիքի փոփոխման համար։ Եթէ տետրակ ու կնիք միասին կորսուին, հարկ անհրաժեշտ է անմիջապէս զեկուցանել պատկանեալ Նամակատան։ Թղթատարական մասնաճիւղերը կողմէ ուշադրութիւն պիտի ըլլայ որ ցոյց տրուած տետրակն ու կնիքն իրօք զանոնք բերողի՞ն կ'վերաբերին. բայց Նամակատունը պատասխանատու չէ, երբ ժամանակին իմաց չէ տրուած տետրակին և կնիքին կորուստը։ Եթէ տետրակի մը հաշիւը փակուի, հաշիւը քննուելէ և դրամն ետ տրուելէ վերջ 5 ղշ. կ'առնուի և կ'արձանագրուի իբր ելամուտ։ Երբ տետրակ մը բոլորովին լեցուի, ետ կ'առնուի և ուրիշ մը կ'տրուի անոր տեղ, տիրոջմէն 100 փարա առնելով, որ իբր ելամուտ կ'արձանագրուի։ Ամէն մէկ տետրակ զայն առող թղթատարական մասնաճիւղին կ'վերաբերի, և անոր հետ միայն կ'կարգադրուի տետրակին հաշիւը։ Մէկ տետրակով այլ և այլ մասնաճիւղերու դրամ չի կրնար տրուիլ, և մէկ մասնաճիւղի տրուած դրամը նոյն մասնաճիւղէն յանձնուած տետրակով ուրիշ մասնաճիւղէ չի կրնար գանձուիլ։ Եթէ մէկն երկու մասնաճիւղէ մէկ քանի տետրակ առնէ, ամէնէն շատ պահանջ ցոյց տուող տետրակին վրայ միայն տոկոս կ'բանի։ Ամէն տետրակ տարուան վերջը տիրոջը կողմէ ցոյց կ'տրուի պատկանեալ թղթատարական մասնաճիւղին, հաշիւը կը տեսնուի հանդերձ բանած տոկոսով, և նոր հաշիւ կ'բացուի յաջորդ տարուան համար։ Եթէ տետրակի մը վրայ մինչեւ 15 տարի հաշիւ տեսնուած չէ, այսինքն նոր դրամ տրուած չէ, կամ դրամ ետ առնուած չէ, նոյն տետրակին մէջ արձանագրուած գումարն ի շահ սնտուկին իբր ելամուտ կ'արձանագրուի։ Եթէ տակաւին տէրն երեւան ելլէ 15 տարին անցնելէ ետք, և դատարանին առջեւ բաւական պատճառ ցոյց տայ,—դրամն ետ կ'տրուի իրեն, բայց տասն և հինգ տարիէն վերջ բանածին համար միայն տոկոս կ'հաշուուի։ Եթէ խնայողական սնտուկին յանձնուած դրամէն մինչեւ 500 ղշ. ետ ուզուի, Թղթատարական մասնաճիւղին սնտուկին վիճակն եթէ կ'ներէ, անմիջապէս պիտի վճարուի, ապա թէ ոչ՝ ութ օրէն։ Ցանձնուած դրամներու տոկոսը կ'բանի յաջորդ ամսուն 1էն։ Ետ ուզուած դրամներու տոկոսը կ'կտրուի նոյն ամսուն սկիզբէն, և տոկոսներու համար՝ տարին կ'հաշուուի 360 օր և ամիսը 30 օր։ Թէ՛ դրամ յանձնուած և թէ դրամ ետ ուզուած ժամանակ Օսմ. ոսկին կ'հաշուուի 100 ղշ. և մէճիտիէն 19 ղշ.. այս դրամները միայն կ'ընդունուին կամ ետ կ'տրուին. այս դրամներուն տեսակին համեմատ կ'տրուի տոկոսը. 5 ղշ. և անոր բազմապատիկները միայն կ'ընդունուին կամ ետ կ'առնուին։ Թղթատարական խնայողական սնտուկներու երբ դրամ յանձնուի, կամ դրամ ետ առնուի, դրոշմատուրք չպիտի առնուի, և դրամի յանձնումն առ այժմ հետեւեալ պայմաններուն մէջ պիտի կատարուի.

1. Ցանձնուած դրամներու մինչեւ կէսին արժէքով՝ 4% տոկոսաբեր Օսմ. արժեթուղթ պիտի գնուի Օսմ. Կայս. Պանքայի միջոցաւ, յարմար օրերու մէջ։

2. Դրամներն յարմար տոկոսով և միջոցով Օսմ. Կայս. Պանքային փոխ կ'տրուին։

3. Թղթատարական խնայողական սնտուկներու յանձնուած դրամը փոխ կ'տրուի նաև Թղթատարական մանտա—բօսդի ճիւղին, պայմանաւ որ մի միայն մանտա—բօսդերու համար գործածուի, և ի հարկին 40% ետ կարենայ տրուիլ եթէ պահանջուի։ Եթէ խնայողական սնտուկներու դրամը չառնայ, զայն շահագործելու համար ուրիշ միջոցներու ալ որոշում կ'տրուի Վարչական Ժողովին կողմէ, արտօնութիւն կ'ուզուի Բ. Դռնէն, և հարկ եղածն ի գործ կ'դրուի յետ Կայս. Իրադէի։

Խնայողական սնտուկին գործառնութեանց վրայ հսկելու համար վարչական ժողով մը կ'կազմուի։ Այս վարչական ժողովը կ'կազմուի ընդհ. նախագահութեամբ հեռագրական և Թղթատարական նախարարին, և անդամակցութեամբ հեռագրական և Թղթատարական ընդհ. քննիչին, և Պետական Խորհրդոյ հաշուակալական դիւանէն, ելմտական ժողովէն ու Թղթատարական վարչական ժողովէն առնուած մէյմէկ անդամէ։ Այս վարչական ժողովն առնուազն 15 օրն անգամ մը, և ի հարկին աւելի շատ անգամ կ'գումարուի հեռագրական և Թղթատարական պաշտօնատան մէջ։ Վարչական ժողովն ամէն մէկ ամսոյ գործառնութեանց վիճակացոյցը պիտի ստանայ հեռագրական և Թղթատարական հաշուակալութենէն՝ առ առաւելն մինչեւ երրորդ ամսոյ վերջը, պիտի տեղեկանայ կատարուած գործառնութեանց, պիտի հսկէ որ կանոնաւորութեամբ տեղի ունենան ընթացիկ հաշիւները, պիտի նայի որ լաւ պահպանուին խնայողական սնտուկներու մէջ գտնուած դրամները, և ըստ կանոնագրի պիտի որոշէ շահագործման եղանակներն ու տոկոսը բարձրացնելու կամ իջեցնելու պէտքը։ Ամէն մէկ տարուան ընդհանուր հաշիւը մինչեւ յաջորդ տարուան առ առաւելն Ե. ամիսը Թղթատարական և հեռագրական պաշտօնատան հաշուակալութեան կողմէ պիտի մատուցուի խնայողական սնտուկներու վարչական ժողովին, որ մինչեւ մէկ ամիս պիտի քննէ զայն, և Բ. Դրան մատուցանելով, արդիւնքը պիտի ծանուցուի լրագիրներու մէջ։ Թղթատարական խնայողական կեդրոնական սնտուկին գործողութիւնք տեղի պիտի ունենան Թղթատարական և հեռագրական ընդհ. հաշուակալին պատասխանատուութեան ներքեւ, իսկ մանտա—բօսդերու դիւանին և մասնաճիւղերու գործառնութիւնք տեղի պիտի ունենան Թղթատարական կեդրոններու յարմար պաշտօնեաներու միջոցաւ, Թղթատարական Տնօրէններու պատասխանատուութեան ներքեւ։ Այս գործառնութեանց համար ո՛չ մէկուն ամսական պիտի տրուի, այլ Ա.—Վարչական ժողովին որոշմամբ, տարուան վերջը, առնուած ամէն տետրակներէ 1½—3 ղրշ., և Բ.—Թղթատարական ամէն մասնաճիւղի խնայողական արկղին յանձնուած գումարէն 100ին 20 փր. վարձք կ'որոշուի և կ'տրուի պատկանեալ պաշտօնեաներուն։ Վարչական ժողովոյ որոշմամբ, առանձին պաշտօնեաներ և քարտուղարներ պիտի գործածուին Թղթատարական ա՛յն կեդրոններուն մէջ, ուր շատ ըլլան գործառնութիւնք։ Այս վարձքերու տարեկան գումարը սնտուկի ընդհ. հասոյթին 40%էն աւելի չպիտի ըլլայ։ Եթէ ստացուած հասոյթն 5,000 լիրայի հասնի, վարչ. ժողովի անդամներուն և նախագահին ամէն մէկ նիստի համար 1 լիրա պիտի տրուի։ Վարձք, թուղթ, տետրակի համար տրուած

դրամի ընդհ. շահէն զեղչելէ ետք, մինչեւ որ 10,000 ոսկի միայն իբր շահ, պիտի յատկացուի դրամագլխի կազմութեան։ Այս 10,000 ոսկին ամբողջանալէն վերջն է որ ամէն մէկ տարւոյ միացեալ շահուն կէսը, ըստ կայս. Իրատէի, պիտի յատկանայ բարեգործական հաստատութեանց և միւս կէսը պիտի աւելցուի դրամագլխին վրայ։

ԴՐՈՇՄԱՏՈՒՐԲԻ կանոնագրին փոփոխելի տրամադրութիւնները քննելու պաշտօն ունեցող Յանձնաժողովը աւարտեց իր ուսումնասիրութիւնները և տեղեկագիրը մատոյց Բ. Դրան։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Գերման դեսպանն երէկ տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշայի հետ, անոր ապարանքին մէջ։

ԱԹԷՆՔԻ հնագիտական համաժողովին Օսմ. պատուիրակ կարգուեցաւ Աթէնքի Օսմ. դեսպան Րիֆաթ պէյ։

ՄԵՂՈՒՆԵՐԸ.— Նկատելով որ մեղուները մեծ վնաս կ'պատճառեն Պոլսոյ շրջակայքը գտնուող այգիներուն, Հանրային Պարտուց Վարչութեան կողմէ գրուեցաւ եւ ստակական պաշտօնատան որ այս կողմերը մեղուաբուծութիւնն արգիլուի։ Երկրագործական, հանքային և անտառաց նախարարութեան կարծիքն առնուեցաւ։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Օսմ. Հանր. Պարտուց Վարչութեան պաշտօնեայ Սալիպիի պէյ անցեալ գիշեր Ճիհանկիրի բնակարանին մէջ անձնասպան եղաւ ինքզինք տան ջրհորը նետելով։

ՄՈՍ Ընկերութեան «Էմէյսիս» շոգենաւը, նաւապետ Անտըրսըն, ամսոյս դէպ ի 19ին Լիվըրփուլէն հոս կ'համնի ընդհանուր վաճառքով։

Քրոնիկ Հայ Եկեղեցւոյ

Լուրեր Մայր Աթոռէն

Մոսկուայէն կ'գրուի Մարտ 2 Ն. ոճ.

Ամենայն Հայոց Սրբազան Հայրապետին կողմանէ մի պատգամաւորութիւն ուղարկուել էր Պետերբուրգ, միասին տանելով մի խնդրագիր՝ եկեղեցական կալուածների խնդրոյ մասին։ Այս տեղ լըսուել է, որ այն պատգամաւորութիւնը ներկայանալով Ներքին գործոց Նոր նախարարին, այն խնդրագիրը մատուցել են։ Գ. Բուլիգին սիրալիր ընդունել է, և խոստացել է Ն. Մեծութեան Կայսեր ներկայացնել, և պատասխանն հաղորդել։

«Մի քանի օրից յետոյ, Ներքին գործոց Գ. Նախարարն հաղորդել է Ն. Ս. Օ. Ծութեան պատգամաւորներին, թէ Կայսեր մատուցանելով այն խնդրագիրը, պատասխան ստացել է թէ Հայոց Եկեղեցւոյ կալուածական խնդիրն էլ յանձնուած է Կովկասեան Նորընտիր Փոխարքայ Վորոնցով Դաշկովի, որ նա պիտի քննէ և վճռէ անկախ։

«Հայ հասարակութիւնը, Նորընտիր Փոխարքայի արդարասիրութեան ու լուսամտութեան վրայ մեծ հաւատք ունենալով, կ'յուսայ թէ Հայ Եկեղեցին վերստին տէր կ'լինի իր գոյքերին ու կալուածներին։»

** Տփղիսէն կ'գրուի Մարտ 4ին.

«Վրաստանի և Իմերէթի Առաջնորդ Տ. Գարեգին Եպս. Սաթունեան օգնութեան յանձնախումբ կազմեց՝ նպաստ փութացնելու համար Իմերէթի Զեստաֆոնի գիւղերին հրդեհէն վնասուած աղքատիկ Հայերուն։ Իշխանուհի Մարիամ Թումանեան ալ կանանց յանձնախումբ մը կազմեց, օր առաջ ուտեստեղէն, դրամ և զգեստեղէն հասցնելու համար յիշեալ հրկիզեալներուն։

«—Ս. Էջմիածնի Սինոդի անդամ Տ. Աշոտ Վ. Շախեան Ղարաբաղի Վիճակին առաջնորդ նշանակուած է, պաշտօնէն արձակուած Գառնակերեան Տ. Գրիգոր Եպս.ին տեղ։»

** Ս. Էջմիածնէն կ'ծանուցուի թէ Պարսկական տարեդարձին առթիւ Ս. Հայրապետն հեռագրաւ իր բարեմաղթութիւններն հաղորդած ըլլալով Պարսկաստանի գահաժառանգին որ Ատրպատականի կուսակալն է, Ն. Բարձրապատուութիւն Դաւլաթէն հեռագրով պատասխանած է, շնորհակալութիւն յայտնելով, և գոհունակութիւն Պարսկաստանի հպատակ Հայերուն հաւատարիմ և պարկեշտ ընթացքին համար, զոր ինք մինչեւ գնահատած է, և իր պաշտպանութիւնը շնորհած է անխտիր։»

Բաքուէն կ'գրուի Մարտ 11 Ն. ոճ.

«Այսօր, մեր հոգեւոր հովիւը՝ Արժ. Տ. Վռամշապուհ Քիպարեան՝ եկեղեցւոյ Ս. Աւազանի օծման արարողութիւնը կատարեց մեծ հանդիսաւորութեամբ, ի ներկայութեան խուռն բազմութեան (3—4 այր, 8—10 կին), եւ տեւեց երեք քառորդ ժամ։ Ցաւալի է ժողովրդին անտարբերութիւնը. պարտաւոր էր ներկայ գտնուիլ գէթ հետաքրքրութեան համար, քանի որ մարդուս կեանքին մէջ հազիւ մէկ անգամ կ'պատահի այսպիսի հանդէս։ Պահանջուող խորանիկներուն օծումը պիտի կատարուի այն ատեն, երբ աւարտին պէտք եղած նիւթերը։

«—Եկեղեցւոյ բուն շինուածքին հետ հազիւ յարաբերութիւն ունեցող շէնքին մէկ մասին վրայ ծեփի ճեղք մը բացուած է մէկ մասի լայնութեամբ, այնպէս որ շէնքին ամենեւին վնաս չի տար. Թէեւ խոհեմութիւնը կ'պահանջէ որ պէտք եղածը շուտ ի գործ դրուի։ Ճարտարապետական ճարտարագիտութեան։

«—Ամենայն Հայոց Ս. Կաթողիկոսն հեռագրաւ հրահանգ տուած է իր Բեգերսպուրկ ղրկած եկեղեցական պատուիրակութեան որ Ներքին գործոց նոր նախարարին ներկայանան եկեղեցապատկան կալուածներուն համար։ Կ'ըսուի թէ յանուն Ս. Հայրապետին պիտի խնդրեն նոր քննութիւն մը՝ գրաւման պարագաներու ճշդութիւնն հաստատելու համար կամ ոչ։»

Ազգ. Ժողովը երէկ ի նիստ գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր։ Ներկայ էին Տ. Գրիգորիս Արքեպս., Տ. Գաբրիէլ Եպս. ու Սէթեան և Սանտալճեան Աւագ քհ.ները, Խորէնեան, Նուրոսփեան, Տէր—Ներսէսեան, Տէմիրճիպաշեան և Ասատեան էֆ.ները։ Ժողովը զբաղեցաւ յարաբերական խնդիրներով։— Անկէ առաջ Թէպէտ Պուլկարիոյ Առաջնորդական ընտրութիւնը կատարուած էր յանձին Տ. Ներսէս Եպս. Աշճեանի, բայց միեւնոյն ատեն Տ. Ներսէս Եպս. նոյնպէս առաջին. պաշտօնով Տրապիզոն մեկնած ըլլալով, Թափուր կ'մնար Պուլկարիոյ Վիճակը։ Ժողովը Պուլկարիոյ եկեղեցական և կրթական գործերն անխափան չթողլու համար որոշեց առ այժմ Պատր. Փոխանորդի մը անուանումն և այս պաշտօնին կոչեց Տ. Ցովհան. Աւագ քհ. Մանդալեանին։ Ժողովն որոշեց միանգամայն որ առժամեայ Խառն Ժողով մը կազմուի, յիշեալ Պատր. Փոխանորդ Տ. Ցովհան քհ.ի նախագահութեան տակ, և առ այս ընտրելով կրօնական անդամները որոնց որ աշխարհական անդամոց համար ալ ընտրելոց ցանկ մը ներկայացուի հոդր. Վարչութեան։ — Ամասիայէն ղրկուած հեռագրէ մը Ժողովը տեղեկանալով որ եկեղեցւոյ վերաբերեալ ինչ ինչ խնդիրները քննելու և կարգադրելու հարկ տեսնուած է, պաշտօն յանձնեց Սեբաստիոյ Առաջն. Փոխանորդ Տ. Սահակ Վ. Օտապաշեանի՝ Ամասիա երթալով խնդիրը քննել ու կարեւորն ի գործ դնելով տեղեկագրելու համար։—Կեսարիոյ Կիւմիւշեան վարժարանի Խնամակալութենէն Մանուկ էֆ. Արզեան հրաժարական մատուցած էր։ Ժողովը անընդունելի դատեց։ — Բալուի փոխ առաջնորդ Կորիւն Վ. Եսայեան իր անձնական տկարութեան պատճառաւ հրաժարական մատուցած ըլլալով, Ժողովը ընդունեց անոր հրաժարականը։ — Կաւթինայի և Աֆիոն Գարահիսարի Գաւառ. Ժողովոց ընտրութիւնը տեղեկագրուած ըլլալով, Ժողովը կատարուած ընտրութեանց օրինաւորութիւնն հաստատեց։

Ս. Պատրիարք Հօր ուղղեալ հեռագիր մը Երուսաղէմէն՝ կ'ծանուցանէ թէ պաշտօնանկ Եւդոկիոյ Տեսուչ Ղեւոնդ Վ. պատրաստութիւն կ'տեսնէ այս շաբթուան վերջերը Պոլիս մեկնելու համար։

Ս. Պատրիարք Հայրն Ժողովին ներկայացուց Երուսաղէմի Ս. Պատրիարքին մէկ գիրն որով կ'հաղորդէ թէ իր վերջին վանական անօրինութեանց նկատմամբ Երուսաղէմի և Պոլսոյ պատրիարքական փոխանորդներուն գիտողագիրներն ստանալով, իր ներկայութեան կոչած է Տ. Ներսէս եպսկ. Գէորգեանն որ ուրացեր է ի ներկայութեան Կիլլապի էֆ. Կիւլպէնկեանի՝ այդ նամակն ինք գրած ըլլալը։ Ս. Պատրիարքը կ'աւելցնէ թէ իր արդար տնօրինութիւններն այս կարգի շինծու նամակներով խեղաթիւրելու յանդգնած են։ Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք Պոլսոյ իր փոխանորդին՝ Տ. Գէորգ եպսկ. Երէցեանի ուղղեալ նամակ մ'ալ ներփակած էր, զոր Ս. Պատրիարք Հայրն Ժողովին հաղորդելով այս գիրը, ըսաւ թէ Տ. Գէորգ եպսկ.ի յանձնած է։ Ցատենի ժողովոյ կարդացուեցաւ նաեւ Երուսաղէմի վանքին արդի Եւդոկիոյ Տեսչէն շնորհակալութեան գիրը, ուր երախտագիտութիւն կ'յայտնէ Ս. Պատրիարք Հօր, իրեն հանդէպ ցոյց տրուած վստահութեան համար և տեղեկութիւններ կ'հաղորդէ վանքին մատակարարութեան վիճակին վրայ։

—Ինչպէս յայտնի է, Տիկին Սանդուխտ Գիւլէկեան 4000 ոսկինոց վագֆին միւթէվէլլի կարգած էր Ս. Պատրիարք Հայրը. միւթէվէլլի նշանակուած է նաեւ Վսեմ. Պատրիկ էֆ. Կիւլպէնկեանը, Օննիկ էֆ. Սարրաֆեանը (իր եղբայրը) և Վռամշապուհ էֆ. Մանուկեանն և ըստ այնմ արձանագրութիւնները կատարուած են. երբ ոեւէ անհամաձայնութիւն մը ծագի յիշեալ միւթէվէլլիներուն միջեւ, Ս. Պատրիարք Հայրը մեծամասնութեան կողմին պիտի հաւանի։ Բաց ի Ս. Պատրիարքէն, այս միւթէվէլլիներուն մահուընէն վերջ միակ միւթէվէլլին օրուան Պատրիարքը պիտի ըլլայ։

—Ռոտոսթոյի ... մը.— Այս օրերս գրէթէ բոլոր օրաթերթերն ալ քանիեր մը գրեցին ու կը գրեն Ռոտոսթոյի Առաջնորդին ու Ս. Ցովհաննեան վարժարանի Տեսչին և քանի մը ուսուցչաց վրայ. Ուստի. Խորհուրդն որոշած է երկու քննիչ Ռոտոսթո ղրկելով տեղւոյն վրայ խիստ ու անաչառ քննութիւն մը կատարել. ուստի լաւագոյն չէ՛ որ պահ մը դադրի ոեւէ հրապարակութիւն, սպասելով քննութեան արդիւնքին։ Ռոտոսթոյէ վտարեալ վարժուհի մը դէմն ելլողին քանիեր մը կ'ըսէ եղեր, սակայն խոհական մարդիկ պէտք է որ բոլոր ըսուածներն առանց վերապահութեան իբրեւ ճշմարտութիւն ընդունին, և անոնք հիմ բռնելով Ռոտոսթոցիները վտանգամբարեն իբր անտարբեր կամ չափէն աւելի համբերողներ։ Գուցէ Ռոտոսթոյին սխալ մ'ըրաւ իրեն առաջնորդ ընտրելով շատ երիտասարդ եկեղեցական մը։ Ռոտոսթոցին սխալ մ'ըրաւ բերելով վարժարանին բոլոր դասատուներն ու վարժուհիները դուրսէն՝ որոնց անցեալը չէր քննած։ Վտարեալ օրիորդի մը կողմէ կարգ մը յայտնութիւններ կ'հրատարակուին, որ խնդրոյն բոլորովին տարբեր գոյն ու հանգամանք մը կուտայ, թարգմանի խոնարհ մը կ'յուզուի, որուն համար ամէն Ռոտոսթոցի խիստ քննութիւն մը կ'պահանջէ, նաեւ խստիւ պատժուիլը յանցաւորին՝ եթէ կայ և կամ եթէ չկայ՝ զրպարտիչին։ Չենք գիտեր թէ ճշմարտախօ՞ս մ'է օրիորդը, թէ զրպարտիչ մը։ Սակայն օրաթերթի մը մէջ իրեն վերագրուած խօսքերը թէ որ իրօք իրն են. մենք ամօթոյ մէջ լռելութիւն չենք տեսներ։ Ցօդուածին Գ. սիւնակի Ցրդ. տողի մէջ կ'ըսէ թէ իրեն ընկերացողն օրիորդ մ'էր. մինչդեռ 12 տող վարը կ'ըսէ. «ընկերուհիս բաւական կեանք տեսած օրիորդ մ'էր»։ Ո՞րն է ճշմարիտը։ Կ'ըսէ թէ անցաղրին պատրաստութեան համար Տեսչին սենեակը միայն նոյն օրիորդին կամ որբեւայրիին հետ երկրորդ անգամ Առաջնորդին գացեր է։ Արդ՝ ցորչափ ինքզինքին համար «շարայատակ տէր» կ'հռչակէ որ առաջին անգամ աղաղակ չէ բարձեր և տան մէջ եղողներուն օգնութեան դիմեր, ինչպէ՞ս կրնար համոզուիլ տեսուչին և երթալ առ նոյն ընկերուհիին հետ՝ որուն համար լաւ չխօսիր։ Մենք հակառութիւն կ'նշմարենք այս յայտարարութիւններուն մէջ. և չենք հասկնար թէ ինչպէ՞ս արձագանգ կ'ըլլան անոնց։ Լաւագոյնն այն է որ սպասենք քննիչներուն խիստ քննութեան արդիւնքին։

ԴԻՏՈՂ ՄԸ

— Իզմիրի Ազգ. Վարչութիւնն իր պատրաստած ընդհանուր պիւտճէին մէջ երեցող 1030 ոսկիի պարտքը փոցելու համար պիտի առաջարկէ Գաւառ. Ժողովին որ ազգ. կալուածներէն անոնք որ նուազ հասութաբեր են՝ վաճառուին։

—Իզմիրի Քաղաք. Ժողովը, նախագահութեամբ Տ. Եղիշէ եպսկ. Դուրեանի նիստ գումարելով, որոշեր է հրաւէր ուղղել հետեւեալ տիկիններուն որք յանձնաժողով մը պիտի կազմեն Մեծ Պահոց մէջ ի նպաստ երկսեռ վարժարանաց տրուելիք նուագահանդէսին կազմակերպութեան և անոր յաջողութիւնն ապահովող կարգադրութեանց համար. Տիկնայք՝ Գ. Եսայեան, Զ. Թագթագեան, Լ. Մկրտիչեան, Կ. Կիւրինկեան, Օ. Գույումճեան, Ս. Ալլաւ, Ս. Աւետիքեան և Օր. Ա. Դոստպարեան։

—Մագրիգիւղի Դպրաց Դասուն Տնօրէն Խորհուրդին պաշտօնավարութեան օրինական շրջանը լրանալուն առթիւ նոր ընտրութիւն կատարուեր է հետեւեալ կերպով. Տեարք Արմենակ Թէլլալեան (Ատենապետ), Շահին Շահինեան (Ատենադպիր), Դանիէլ Քէրէստէճեան (Գանձապետ), և անդամք Արտաշէս Գալչըեան, Սարգիս Սարգիսեան. ընտրութեանց արդիւնքը տեղեկագրուելով Պատրիարքարան, վաւերացուեցաւ։

—Ցաւօք կ'լսենք թէ Տ. Արիստակէս եպիսկ. Վանքեան դժբախտութիւնն ունեցած է կորսնցնելու իր քեռորդին Օր. Մագթաղինէ, որ տասնեւերկամեայ հասակին մէջ կնքեր է իր մահկանացուն. հանդիսաւոր կերպով կատարուեր է յուղարկաւորութիւնը. դամբանական խօսեր է տեղւոյն ազգ. վարժարանին տեսուչը։ Տ. Արիստակէս Սրբազան այս պատճառաւ յետաձգած է մեկնումը։

—Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին հրամանաւ 3200 թթենիի տունկ բերուեցաւ Անտիոքէն Սսոյ վանքին մէջ թթաստան մը հաստատելու և շերամաբուծութեան ձեռնարկելու համար։ Դիմում եղած է որ Սսեցի երկու պատանիներ ընդունուին Պրուսայի շերամաբուծական վարժարանին մէջ։

—Կրօն. Ժողովոյ որոշմամբ, Պայազիտէն երկու ընծայացուներ Վան ղրկուած են քահանայ ձեռնադրուելու համար Աղթամարայ Կաթող. Տեղապահ Տ. Ցովսէփ եպիսկոպոսէ։

«ԲՈՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ԱՄԱՍԻԱ.— Երկաթեան էֆ.— «Ընթացք Գրավարժութեան»ը ժամանակին յանձնած ենք ուր որ անկ է։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ՌՈՒՍ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒՆ ԹԻՒԸ

ԼՈՆՏՈՆ, Մարտ 29.—Սենթըրըլ Նիւզի Պետերսպուրկի թղթակիցը կ'հեռագրէ թէ Պետերսպուրկի զինուորական շրջանակներուն և ալլայակյտին մէջ մեծ մտահոգութիւն կ'յայտնուի Ճապոնցւոց պաշարողական շարժումին առջեւ Սպարապետ Լինեւիչի կացութեան համար։ Թղթակիցը կ'ըսէ.— «Պետերսպուրկի մէջ այնպէս կ'կարծուի թէ անկարելի է դեռ մէկ քանի շաբաթ չանցած բաւականաչափ պաշար հասցնել Մանչուրիա գտնուող ռուս բանակներուն։ Սիպերիոյ մէջ և Մանչուրիոյ հիւսիսակողմը գտնուած ամէն պաշար կը գրաւուի։»

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 29.— Ռուս հեռագրական Գործակալութիւնը կ'ծանուցանէ թէ Մանչուրեան ռուս զօրաբանակին նոր հրամատար Զօր. Պաթիանով, որ այս շաբաթ Մանչուրիա պիտի մեկնի, տեսակցութեան մը մէջ յայտարարեց թէ Զօրն որոշած է ցյետին կէտ շարունակել պատերազմը։

ԼՈՆՏՈՆ, 29.—Տրպէնէ կ'հեռագրուի Սենթըրըլ Նիւզի թէ առեւտրական նաւ մը լուր բերաւ որ Մատակասքարէ դէպ հիւսիս արեւելք 250 անգլիական մղոն հեռու, ամսոյս 19ին հանդիպեցաւ Ռոժեստվենսքիի նաւատորմին որ դէպ արեւելք կ'երթար։

ԼՈՆՏՈՆ, 29. — Հակառակ տրուած հերքումներուն, Թշնամութեանց դադարման համար եղած զրոյցները կ'շարունակուին։ Լոնտոնի դիւանագիտական շրջանակէ լուր կ'տրուի թէ Ֆրանսա և Միացեալ Նահանգներն իբր միջնորդ ծառայելին կէս պաշտօնապէս յարաբերութեան մէջ դնելու համար պատերազմիկները։

ԼՈՆՏՈՆ, 29. — Ճապոնական փոխառութիւնն ամբողջովին ստորագրուեցաւ կէս օրէն առաջ։

ԹՈՔԻՕ, Մարտ 30.—Մուգտէնի ճակատամարտին մէջ գերի ինկած 65,000 Ռուսեր հասան Ճապոն. ճակատամարտէն վերջ 18,000 Ռուս գերիներ փախան, անկարգութենէն օգտուելով։ Կ'կարծուի թէ Ռուս գերիներու համագումարն է 86,000։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 30.—Կունչուլինէ կը հեռագրուի թէ Ռուսք երէկ պարպեցին Շօմկոցէն (?)։ Ճապոնցիք յամրաբար յառաջ կ'խաղան։ Մուգտէնի մէջ Ռուսք չորս միլիոն ռուբլի արժողութեամբ պաշար կրակի տուին։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, Մարտ 29.—Պետերսպուրկէ կ'հեռագրուի Ռէօյթէրի թէ Ռուսիա ընդունեց է հաշտութեան պայմաններն և կ'կարծուի թէ տրամադիր է բանակցութիւններու սկսիլ հաշտութիւն կնքելու համար։ Հեռագիրը կ'ըսէ թէ շնորհիւ Միացեալ Նահանգաց և Ֆրանսայի, հաշտութեան խնդիրն հասունցած կ'երեւնայ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 29.— Պետերսպուրկի Հեռագր. Գործակալութիւնը կ'հերքէ Ռէօյթէրի տուած այն լուրը թէ Ռուսիա պատրաստ է հաշտութեան բանակցութիւններու սկսելու։ Նոյն Գործակալութիւնը կ'ըսէ թէ հակառակ պատերազմին վերջ տալու համար երեւան եկած ընդհանուր ձգտումին, Ռուսիա երբեք այսպիսի պայման մը չէ առաջարկած։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 29.—Զօր. Լինեւիչ կ'հեռագրէ Կայսեր ամսոյս 29 թուով.— «Ոչ և է փոփոխութիւն յառաջ չէ եկած բանակներու դիրքերուն մէջ։»—Պետերսպուրկի հեռագրական գործակալութեան կ'հեռագրուի Սուիֆիւնկայէ ամսոյս 29 թուով.—Զրոյց կայ թէ Ճապոնցիք անցեալ շաբաթ յառաջխաղացում չկատարեցին։ Իրենց ույժերը կեդրոնացած են Դիէլինկի մօտ և ճապոնցի յառաջապահները Քայ—Եուանի մօտերը։

ԲԱՐԻԶ, 29.—Նիւ Եօրք Հէրըլտի (Բարիզի տպագրութիւն) այժմ Ճապոնցւոց ձեռքը գերի ինկած Ռուս բանակին մէջ գտնուող թղթակիցը կ'հեռագրէ թէ ամսոյս 11ին Դիէլինկի մօտ գերի ինկաւ գտնուող ձեռքը 5000 Ռուս զօրքերուն հետ։ Այս Ռուս զօրքերն ամէն կողմէ պաշարուած էին և սոսկալի կրակի մը տակ ոչնչանալով ստիպուեցան անձնատուր ըլլալ։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

(ԼՈՒՐԵՐ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԵՂԵԱԲԵՐՈՎ. ՄԱՐՏ 28.)

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԻԷՆՆԱ, Մարտ 27.—Ճապոնցիք որ Մուգտէնի առջեւ պարտուած Ռուս բանակն հալածելով նպատակ ունէին զայն մալորեցնել, չհասան իրենց նպատակին։ Տասնեւչորս օրուան մեծակորուստ կռիւներէն ետք, Ռուսերն այժմ նոր դիրքեր բռնելու վրայ են Մանչուրիոյ մայրաքաղաքէն 150 քիլոմեթր հեռու դէպ հիւսիս։ Սիբինքդայի և Կունչուլինի Ռուս բանակներէն Շր. օր հասած լուրերուն նայելով, Ռուս գունդերն սուսերամարտ վերջապահներու պաշտպանութեամբ, նոր ամուր դիրքեր բռնեցին և իրենց անջատ մասերն իրարու միացան։ Թնդանօթներն ու սայլերն որք հաւանօրէն մինչեւ Սունկարի ետ տարուած էին, վերստին դէպ հարաւ կ'իջնեն, Ռուսաց ռազմային նոր ճակատին վրայ դիրք բռնելու համար, ինչ որ կ'ցուցնէ թէ Զօր. Լինեւիչ իր տրամադրութեան տակ ունեցած ույժերուն գէթ մէկ մասովը դիմադրութիւն մ'ընել կ'պատրաստուի այն լեռնոտ երկրին մէջ ուր մեծ պողոտան և երկաթուղին կ'անցնին Զանդուի և վերին Սունկարիի մէջտեղէն։ Կ'երեւի թէ Ռուսերուն նպատակն է գիտութիւն տալ Զօր. Րէնէնքամֆի հրամանին տակ գտնուող Ռուս արեւելեան բանակին,—որ Մուգտէնի ճակատամարտին ատեն Սինմինդինի հարաւային կողմը կ'գտնուէր և այժմ դէպ հիւսիս՝ Հայլունչէն կ'ընթանայ—որպէս զի շուտով նահանջէ ի Բիրին և ռազմագիտօրէն միանայ գլխաւոր բանակին։ Ցայտնի չէ ուր կ'գտնուին Զօր. Լինեւիչի նոր դիրքերը, բայց բանակետղէն ղրկուած հեռագիրներուն մէջ յիշուած տեղի անուններն կ'մակաբերուի թէ Ռուսերը գրաւած ըլլալու են լայնատարած անտառը կազմող և մինչեւ Մոնկոլեան հովիտն երկարող լեռներուն մէկ կամ մէկ քանի ստորոտները, այսինքն Նանչէօնցի, Շուանսի և Սիբինքդայի դիրքերը։ Զօր. Լինեւիչ չի կրնար վճռական ճակատամարտ մը համարձակիլ այդ աննպաստ տեղերուն մէջ, որք շատ եռթակոյ են պաշտպանուելու։ Հետեւապէս Ռուսաց շարժումները նահանջային և թշնամւոյն յառաջխաղացումն արգիլող կռիւներ են միայն, որպէս զի իրարմէ անջատուած զօրագունդերը ժամանակ ունենան միանալու և Րէնէնքամֆի հրամանին տակ գտնուող ծայրագոյն ձախ թաղուկը կարենայ գլխաւոր բանակին միանալ։

ՃԱՊՈՆՑԻՔ ԱՆՑԱՆ «ՑՑԱՊԱՏՆԷՇ ՍԱՀՄԱՆ»ԷՆ

ԼՈՆՏՈՆ, Մարտ 27.—Թայմզ կ'իմանայ Թօքիոյէ պաշտօնապէս թէ ճապոնական զօրքերը «Ցցապատնէշ Սահման»էն անցնելով երկաթուղւոյն երկու կողմէ կ'յառաջանան ռազմային լայն ճակատով։ Ցառաջապահներն արդէն Մուգտէնէ հարիւր մղոն դէպ հիւսիս կ'գտնուին. Ռուսերը վտարուեցան Լիաօ գետին շրջականերէն։ «Ցցապատնէշ Սահման»ը կ'սկսի Շանհայգուանի արեւմտեան կողմն, Չիլիի նահանգն ու Բէքինը շրջապատող «Չինական Պարիսպ» կոչուած պատէն, և կ'սահմանագծէ Շինքինկի կամ Մուգտէնի գաւառը «Ցցապատնէշ Սահմանը» Լիաօ և Սունկարի գետերուն մէջտեղէն անցնելով կ'երկարի Քայ Եուանի հիւսիսակողմը։ Այս ցցապատնէշը հարիւրաւոր տարիներ առաջ շինուած է, և 0.6է 1.2 մեթր բարձր ցիցերէ լայն խրամէ մը կ'բաղկանայ։ Այսօր այդ պատնէշին մեծ մասն անհետացած է և մէկ քանի դուռներ կ'երեւին միայն այն տեղերուն մէջ, որոց անուններ «մէն» (դուռ) բառով կ'վերջանան։ Քայ Եուանի մօտէն ճիւղաւորուած այդ պատնէշին արեւելեան մասը կազմող տեղերն հետքն իսկ չկայ այսօր։ Այս ցցապատնէշ որսի ընդարձակ հեղերը սահմանաւորելու կ'ծառայէր ատենօք, և հիմա զինուորական կարեւորութիւն չունի բնաւ։

ՍԱԽԱԼԻՆ ԿՂԶԻՆ

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, Մարտ 27.—Սախալին կղզւոյն համար շատ հոգ կ'ընեն հոս։ Կղզւոյն մէջ պարէնի պաշարը շատ նուազ է։ Քօրսաքովսքի կայանին մէջ ինն թընդանօթ կայ միայն։ Կ'ըսեն թէ երբ Ճապոնցիք զօրք հանեն կղզին, Ռուսերը պիտի ստիպուին նահանջել կղզւոյն ներսերը, մինչեւ Վլատիմիրօքի գիւղը։ Ճապոնցւոց համար Ապրիլի մէջ միայն կարեւորութիւն ունի այդ կղզին, զի այդ ատեն կ'սկսի տառեխ ձուկին որսը, որ մեծ արժէք ունի Ճապոնի համար։ Կ'ըսուի թէ Ճապոնցիք այդ կղզւոյն մէջ գտնուող Ռուս աքսորեալ ոճրագործները, որք կղզւոյն Ռուս պահակազօրքերն են միանգամայն, պիտի բռնեն և Վլատիվոստոք պիտի ղրկեն։

ՍԻՊԵՐԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՈՅՆ ՓՈԽԱԴՐՈՒՄՆԵՐԸ

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, Մարտ 27.—Ռուսիոյ պաշտօնական զինուորաթերթը Ռուսսքի Ինվալիտ կ'գրէ թէ պատերազմի ծագումէն ի վեր Սիպերեան երկաթուղիով Խարպին փոխադրուեցան 13,087 սպայ, 761,467 զինուոր (պատերազմող և ոչ—պատերազմիկ) 146,408 ձի, 1521 թնդանօթ, 19 միլիոն թօնօ ռազմանիւթ և պարէն։ Այս հաշուով ըսել է ամիսը 64,463 մարդ, 12,200 ձի, 125 թնդանօթ, և 1,538,500 թօնօ ռազմանիւթ կամ պարէն ղրկուած է Ռուսիայէն ի Խարպին։

ԶՕՐԱՎԱՐ ՏՕԽՏՈՒՐՈՎԻ ՄԱՀԸ

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, Մարտ 27.— Զօրավար Տօխտուրով Մարտ 25ին մեռաւ կաթուածէ, 70 տարեկան։ Նոյն օր Մանչուրիա պիտի մեկնէր հրամատարութեան բարձր պաշտօն մը ստանձնելու համար։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՄԱՐԷՇԱԼ ՕԵԱՄԱՅԻ ՀԵՏ

ԼՈՆՏՈՆ, Մարտ 27.—Օքսֆի բանակատեղին մէջ գտնուող Րիւդէրի թղթակիցը կ'հեռագրէ.—Տեսակցութիւն մ'ունեցայ Մարէշալ Օեամայի հետ, որ առաջին անգամ ըլլալով ունկնդրութեան ընդունեց թղթակից մը։ Օեամա չուզեց հաշտութեան հաւանական ըլլալուն կամ չըլլալուն վրայ կարծիք յայտնել, ըսելով թէ ինք զինուոր է և ոչ քաղաքագէտ։ Մարէշալը կ'ուզանշանայ ռուս սպաներուն և զինուորներուն կռիւի մէջ ցուցած քաջութեան վրայ։ Ճապոնցիք 1894ին 5 ժամուան մէջ Չինացիներէն կորզեցին Բորդ Արթուրը, և այս պարագան կ'ցուցնէ Չինացի և Ռուս զինուորներուն միջեւ գտնուած տարբերութիւնը։ Ճապոնցիք իրենցմէ սպասուած պարտաւորութիւններն կատարեցին։ Օեամա չուզեց նաեւ Ճապոնցւոց ապագայ յարձակումներուն վրայ խօսիլ, և բաւականացաւ միայն ըսելով թէ իրենք պատրաստ են շարունակել պատերազմն որչափ ատեն որ պէտք ըլլայ։ Օեամա, որ քաջառողջ է, իր սպայակոյտին հետ կ'բնակի չինական հինգ տուներու մէջ, զոր Չինացի փոխարքան դրած է իր տրամադրութեան տակ։

«ՄԱԹԷՆ»Ի ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԲԱՐԻԶ, Մարտ 27.—Մաթէն կ'իմանայ թէ զինուորական այժմու կացութեան համար շատ յոռետես են Պետերսպուրկի մէջ։ Շատ անհանգիստ են Ճապոնցիներուն Ցիցիքարի վրայ (Խարպինի արեւմտեան կողմը) յառաջխաղացումէն, զի այդ քաղաքին գրաւմամբ պիտի խզուի ռուս բանակին հաղորդակցութիւնը Ռուսիոյ հետ։ Պետերսպուրկի մէջ համոզում կայ թէ երեք շաբաթէ առաջ զինուորական յոյժ կարեւոր դէպքեր տեղի պիտի ունենան։ Ճապոնցիք հաստատապէս միտքերնին դրած են առաջուան սխալը չգործել նաեւ այս անգամ. տարւոյն նպաստաւոր եղանակէն օգտուելով կ'ջանան չննջել իրենց յաղթական դափնիներուն վրայ։ Միւս կողմէ, Ռուսերն ալ, որոց նահանջը կանոնաւորուեցաւ, ռազմային ճակատ մը կ կազմեն թշնամւոյն դիմադրելու համար։ Գէթ յոյս մ'է այս զոր կ'սնուցանեն պաշտօնական շրջանակի մէջ։ Նոր ընդհարումներու և անոր արդիւնքներուն կ'սպասեն։

ՃԱՊՈՆՑԻՆԵՐԸ ՁԻ Կ'ԳՆԵՆ

ՍԻՏՆԷՅ, Մարտ 27. — Առեւտրական տուներ ութ փոխադրանաւ վարձեցին Ճապոնի հաշուոյն Աւստրալիոյ մէջ ծախսուած 10,000 ձիերն Հոնկքոնկ փոխադրելու համար։ Առաջին շոգենաւը ճամբայ պիտի ելնէ 14 օրէն։

ԷՏՈՒԱՐՏ ԹԱԳԱՒՈՐՆ՝ ՀԱՇՏԱՐԱՐ

ԼՈՆՏՈՆ, Մարտ 27.—Մօրնինկ Լիտըր կ'իմանայ Քօբէնհակէ թէ կիրակի օր պաշտօնապէս լուր տրուեցաւ թէ Էտուարտ Թագաւոր Բրիտանիոյ թագաւորին ծննդեան 87րդ. տարեդարձին առթիւ Քօբէնհակ պիտի երթայ։ Այս անակնկալ լուրն ընդհանուրին զարմանք պատճառեց. պաշտօնական շրջանակի մէջ կ'հաւաստեն թէ Թագաւորին այս ուղեւորութիւնն անձնական նպատակ ունի։ Ասիոյ պատերազմին վերջացման հետ։ Ռուսիոյ մայր կայսրուհին ալ Քօբէնհակ պիտի գտնուի այն ատեն։

(Նոյն Թերթէ Բէրէտ, Մարտ 28, Գշ.)

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Պատիւ ունիմ ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ Պոլսոյ կողմը մեր յարգելի յաճախորդաց դիւրութեան համար Ընկերութեանս հրդեհի և ծովային գործառնութեանց մասնաճիւղ մը հաստատած և որուն Տնօրէնութիւնն յանձնած եմ

ՎԱՀԱՆ ԷՖ. ԵԿԱՒՕՖԻ

ՊՈԼԻՍ, ԳԱԹԸՐՃԸ ՕՂԼՈՒ ԽԱՆ, ԹԻՒ 33

Ցիշեալ էֆէնտին լիազօր արտօնութիւն ունի յանուն Ընկերութեան հրդեհի վտանգներու և ծովային արկածներու դէմ բօլիս և քիթանս ստորագրելով, դիւրամատչելի պայմաններով ապահովագրութիւնք ընդունելու։

Լիայոյս եմ թէ մեր սոյն մասնաճիւղը պիտի հաճիք պատուել ձեր վստահութեամբը։

Հաճեցէք ընդունիլ խորին յարգանացս հաւաստիքը   Գալէտան Ընկ.եան Թուրքիոյ Տնօրէն

ԱՐՇԱԿ ՌՈՒՆՃԵԱՆ

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Տոքթ. Ա. Գարաքօզ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՏԸՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՑ, ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բերա, Շիշլի ճամբուն վրայ Պազառ Ալմանի կարգը Պէյքըր վաճառատան վըրայի Աբարթըմանը։   15—7

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ռ.	96 29
Ամենէն բարձր գին	»	96 31
Ամենէն վար գին	»	96 24
Ռումելիի Երկաթուղի	Ֆր.	133 —
Ամենէն բարձր գին	»	133 —
Ամենէն վար գին	»	132 37½
Թրամուէյ	»	96 —

ԲԱՑՈՒՄ, 17 Մարտ

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ռ.	96 29
» » ժամ 6ին		96 31
Ռումելիի Երկաթուղի	Ֆր.	132 75
» » ժամ 6ին		132 75
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	16 10
Եգիպտ. Քրէտի Ֆօնսիէ Ա.	Ֆր.	313 —
» » » Բ.	»	270 25
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	514 —
Անատոլուի երկթ. պրթ.	»	534 —
» » բժնթ.	Ա. Ռ.	13 —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ. Ռ.	4 15
Թրամվէյ բաժնեթուղթ	ղրշ.	715 —
» հիմնական	»	250 —
» պարտաթուղթ	Ֆր.	489 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.	»	250 —
Թրանուէյ	»	97 —
Պալիա Քարայտըրն	»	530 —
Գորտոսու		94 —
Գանք տը Սալոնիք	»	200 —
Հելլէն. պարգեւաւոր թուղթ	Ֆր.	436 —
» նոր »	» Բ.Օ.Ռ.	3 95
Հելլենական 5% 1881	»	251 —
Բաժնեթուղթ Լաւրիոմի	»	46 25
Քարափ Իզմիրի	»	570 —
Թէմպէքիի բաժնեթուղթ A.	»	27 —
» » B.	»	18 —
» պարտաթուղթ	»	485 —
Շիրքէթի Խայրիյէ	Օ. Ռ.	30 —

...ՄԹԻԼԱՆՑ

Օսմ. Միաց. 1 օրուան	Օ. Ռ.	1.85	1.40
» » 8 »	»	5 —	—
Ռումելիի Երկթղ.	Ֆր.	1.25	—

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

	ՎԱՃԱՌՈՒՄ	ԳՆՈՒՄ
Լոնտոն 3 ամիս	111 05	110 10
» չէք	110 30	110 10
Բարիզ 3 ամիս	22 63¾	22 83¾
» չէք	22 73¾	22 83
Պերլին սարք	18 49	18 59
Վիեննա քուրօն	21 69	21 79

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Անգլիական ոսկի	ղրշ.	110 05
20 ֆրանքնոց	»	87 23
20 մարքնոց	»	107 25
Բոլ էմբէրիալ	»	90 10
Քրիմից	»	51 04
Մէճիտիյէ արծաթ	»	108 06
Պէշլիք	»	105 20
Նոր մէթալիք	»	103 10
Ռուսլ թղթադրամ	»	8 61

Անթէ Ա. Անթէբօլս, Ղալաթիա

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Մարտ 29

Օսմանեան Միացեալ բաց.	Ա. Ռ.	87 50
» » գոց.	»	87 63
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	14 12
Եգիպտական Միացեալ	»	106 75
Անգլ. Քօնսոլիտէ	»	91 06
Պուլկար. փոխառթ. 1888	»	97 50
» » նոր 1892	»	97 50
Հելլենական Ռանդ 1881	»	40 50
» Մոնոբոլ	»	51 50
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 325
Թրանսվալ	»	3 81
Ճապոնական 4%	»	85 81
Ռուսական		89 —
Դրամազեղչ	»	2 ½

ԲԱՐԻԶ, Մարտ 29

Օսմանեան Միացեալ բաց.		89 12
» » գոց.		89 15
Ռումելիի Երկաթուղի	Ֆր.	134 75
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	605 —
Օսմ. Մաքս. Նոր փոխառ. 4%	»	479 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	367 —
Ֆրանս. Ռանդ 3%	»	99 63
Քրէտի Լիօնէ	Գ.Կ.	1132 —
Պանք տը Բարի	»	1313 —
Սպանիական արտաքին	»	92 05
Իտալական Ռանդ	»	105 —
Փոխառութիւն Գառապա 1894	»	477 80
Ռուսական		88 30
Թրանսվալ	»	97 50
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 17
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՎԻԷՆՆԱ, Մարտ 29

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրօն	95 41
» Լոնտոնի վրայ	»	240 —
Ռումելիի Երկաթուղի	»	142 50
Օսմ. Ռէժի	»	334 —
Դրամազեղչ		3 —

ՊԵՐԼԻՆ, Մարտ 29

Օսմ. Միացեալ		89 10
Անատոլուի Երկ. պարտթ. մարք		104 20
» » բաժնթ. 60%	»	101 70
Ռուսական 4%	»	88 20
Ռումելիի Երկաթուղի	»	135 50
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 355
Չինարէնի փոխառութիւն 1903		89 90
Դրամազեղչ		3 —

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՎԱՐԺՈՒՀԻ ՄԸ, որ ժամանակէ մ'ի վեր Պոլիս եկած է, պատրաստ է ֆրանսերէնի և երգի դասեր տալ։ Դիմել Բերա, Անաթոլի Բասաժի մօտ Աւա փողոցը, Թիւ 9։   10—7

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսաի Շահանէէն միւլայեա օլունաճագ միւթէնէվվի ճամ մէվքի մինէզառայա վազ իսխլիքինէն իթմաա թալիփ օլանլարըն թէէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէէպէր քէֆալէթնամէի միւթաահհըտէն Խազինէի Ճէլիլէի միւլքիէսինէ կելմէլէրի։

16 Մարթ 321   3—1

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹԸ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԸՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 16,898,650
ՀԱՍՈՅԹ 1903 ՏԱՐԻՈՅ 3,550,873

ՆՈՐԹԷՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,523,504
ՀԱՍՈՅԹ 1903 ՏԱՐԻՈՅ 1,515,600

Ընկերութիւնք իրենց ունեցած հսկայ դրամագլուխ, անագին պահեստի գումար ու նկատումներով ապահովողաց բացարձակ վստահութիւն կ'ընծայեն և իրենց միացեալ Կ. Պոլսոյ Ընդհ. Գործակալութեան միջոցաւ կ'ստանձնեն հրդեհի դէմ մեծագումար ապահովութիւններ շէնքերու, կարասեաց, ապրանաց ևն.ի վրայ ԽԻՍՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԴՆՈՎ ԵՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ, թէ՛ մայրաքաղաքիս եւ թէ գիւղօրէից ու գաւառաց մէջ։
ՎՆԱՍՈՒՑ ՎՃԱՐՄՈՒՆՔ ԱՄԵՆԱՅՆ ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՄԲ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԱՏԱՁԵՌՆՕՐԷՆ Կ'ԿԱՏԱՐՈՒԻՆ, որոյ ապացոյց մինչև այժմ միայն հրդեհի վնասուց համար վճարուած գումարը 41,000,000 անգլ. Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
«ՄԱՐԻԹԱՅՄ»

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 100,000

Ընկերութիւնը շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջ բեռցուած ապրանքներն ու դրամածրարները, ինչպէս նաև ամենուրեք թղթատարով ուղարկուած ինչքերը խիստ չափաւոր և օգտաւէտ պայմաններով կ'ապահովագրէ։
Յարգոյ հասարակութիւնն կ'հրաւիրուի իրենց անձնական շահուց պաշտպանութեան համար դիմել առ ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ ԴԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ, Կալաթիա, Մէհմէտ Ալի Փաշա Խան։ 50—36

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՍ ԵՒ ԳԱՒԱՌԱՅԻՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ԿԵԴՐՈՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱԶԴԵՑԻԿ ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՈՅ 4% ՕՍՄ. ՓՈԽԱՌՈՒԹԵԱՆ Ա. ՍԷՐԻ

Վերոյիշեալ փոխառութեան պարտաթուղթի տէրերուն կ'ծանուցուի թէ պայմանաժամը լրացեալ մարտ 1ին ատարտող վեցամսեայ տոկոսները պիտի վճարուին այդ թուականէն սկսեալ Օսմ. Պանքային Ղալաթիոյ կեդրոնատեղիին արժեթուղթերու դիւանին կողմէ, 20 անգլ. ոսկի անուանական արժէք ունեցող իւրաքանչիւր պարտաթուղթի 44 ղշ. ոսկեդրամ, ներկայացնելով առժամեայ պարտաթուղթերն որոց վրայ դրոշմ պիտի փակցուի։
Կրկնակ օրինակներով ներկայացուելիք «պորտըրօ»ներուն «ֆորմիւլ»ները պարտաթուղթի տէրերուն տրամադրութեան տակ պիտի դրուին ամսոյս 25էն սկսեալ։
5/18 Փետր. 1905 24—17

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
10,000,000 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՎ

Կեդրոնատեղի՝ Ղալաթիա
Գործակալութիւն՝ Պոլիս, Նէնի Ճամի
Մասնաճիւղ՝ Բերա, Շիշլի ճամբայ Թ. 348

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Մասնաճիւղեր

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիոն-Գարահիսար, Հալէպ, Աղեքսանդրիա, Իզմիրնէ, Էնկիւրի, Պաղտատ, Պասրա, Պէյրութ, Պրուսա, Դասթէմոնի, Քավալա, Տէտէ Աղաճ, Էսկիշեհիր, Երուսաղէմ, Դամասկոս, Գօնիա, Լառնագայ, Լիմասօլ, Գահիրէ, Մէրսին, Միտիլլի, Մանասըր, Նիքոսիա, Ուշաք, Բորդ-Սայիտ, Սելանիկ, Սամսոն, Սվազ, Իզմիր, Տրապիզոն, Սուրիական Տրիպոլիս և Սկիւպ։
Որոշուած պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշուի (գոնթ—գուրան) փոխատուութիւն կ'ընէ, արժեթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (պոլիցա) պահեստ առնելով։
Փոխանակագիրներ կ'զեղչէ. Թուրքիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ ու հեռագրական օրտինոներ կուտայ։
Ընթացիկ հաշիւներ կ'բանայ, արժեթուղթեր և արժեքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կ'պահէ։
Թուրքիոյ և արտասահմանի մէջ կըտօններ և փոխանակագիրներ կ'գանձէ, ապահովագրական հրամաններ կ'գործադրէ, զանազան տեսակ դրամներ կ'փոխէ, կ'առնէ ու կ'ծախէ։
Օսմ. Պանքան հետևեալ պայմաններով և տոկոսով դրամ պահեստի կ'ընդունի.—
2 տարի պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 100ին 3 ու կէս տոկոս կուտայ, մէկ տարի պայմանաժամով պահեստի համար՝ տարեկան 100ին երեք. 6 ամիս պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 2 առ հարիւր, 3 ամիս պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 1½ առ հարիւր։

Պոլսոյ գործակալութիւնը վերոյիշեալ բոլոր գործառնութիւնները կ'ստանձնէ և ասկէ զատ, ապրանքներու վրայ փոխատուութիւններ կ'ընէ և գոնսինեասիոնով և ազատ տեղեգիթէյով ապրանքներ առնելով կ'ընդունի։
Բերայի մասնաճիւղը նմանապէս կը կատարէ Պանքային վերոյիշեալ բոլոր գործառնութիւնները (բացի ապրանքներու վրայ կատարուածներէն), և անմիջապէս ստանձնելու պայմանաւ կ'գնէ և կը ծախէ զանազան վիճակահանութեանց արժեթուղթեր, ինչպէս Վիլ տը Բարիի, Ռումէլիի երկաթուղեաց, Հելլենական կամ Բանամայի վիճակահանութեան արժեթուղթեր ևլն. ևլն.։ Պոլսոյ գործակալութիւնը և Բերայի մասնաճիւղը կը ծախեն նաև Ռումէլիի Երկաթուղեաց արժեթուղթերու բրոմէսները, և Օսմ. Պանքային Թուրքիոյ մէջ հաստատուած միւս բոլոր գործակալութիւններուն նման կ'ընդունին տարեկան 2% տոկոսով մինչև 10 օսմ. ոսկի, ընթացիկ հաշիւ բանալով։
Օսմ. Պանքան 3½% ֆրանսական և 3% գերմանական Ռանթերու փոխարէն գումարներ փոխ կուտայ պզտիկ ընթացիկ հաշիւի դրութեամբ. յիշեալ Ռանթերը պահեստի դրուած արժեթուղթերու յատուկ տուփէին մէջ կ'պահուին։ Պահեստի դրուածներու քանակին աւելնալուն համեմատութեամբ, եղած փոխատուութիւնն ալ համեմատ կ'աւելնայ։

ՊԱՅՄԱՆՔ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ	6	Մէճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ »	3	»
ԵՌԱՄՍԵԱՅ »	1½	»
ՁԵՌՔԷ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ	20	ՓՐ.
ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ ԲՕՍԴ—ԼՕՔԱԼՈՎ	13	ՂՇ.
ՏԱՐԵԿԱՆ » » »	7	Մէճ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	36	ՖՐ.
» ՎԵՑԱՄՍ. 18. ԵՌԱՄՍ.	9	»
» ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹՈՎ և ամենօրեայ նշխարքով	40	»

Օսմ. լիրան 108 ղրշ.— Անգլ. լիրան 119 ղրշ.—20 ֆր.նոցն 94½ ղրշ.էն
Եւ Բէշլիքն 55 ղրշ.էն վար չեն առնուիր
Նոյն պայմանաւ Կ. Պոլսոյ և Գաւառի համար ԱՆԽՏԻՐ։ ՄԻՇՏ ԿԱՆԽԻԿ
Նամակի փուլ կ'ընդունինք՝ 20 հատ 1 ղրշ.նոց բօսդայի փուլը 20 ղրշ.ի հաշիւով, և մի միայն ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿՈՎ։
Հասցէի փոփոխման համար անհրաժեշտ է ղրկել երկու ղրշ., նամակի փուլով։
Բօսդայի ծախքը մեր վրայ է, Բօսդ—Լօքալէն զատ։ Իսկ դրամին առաքման ծախքն և ամիսի տարբերութիւնն առաքողին վրայ են։
Ձէքերուն և Փօս''գրերուն վրայ, պէտք է որ առաքողն ինք փակցուցած ըլլայ 20 փարայի օրինական դրոշմը։ Ապա թէ ոչ՝ երեք թերթ պակաս կ'ղրկուի։
Նմանապէս, մայրաքաղաքէն կամ գաւառէն ղրկուած Ազդերը պէտք է դրոշմուած ըլլան ըստ օրէնի։ Ապա թէ ոչ՝ չեն տպուիր։ Եկեղեցական ու բարեգործական Ծանուցումները զերծ են դրոշմի տուրքէն։
Պոլսոյ և գաւառի մէջ, ա'յն վճարումները միայն վաւերական են որք կ'ըլլան ի փոխարէն Տպարանին պաշտօնական թղթին՝ ստորագրուած Տնօրէնէն, ու կնքուած Լրագրին սեփական կնիքովը։
Պակաս թերթ կ'ղրկուի ամէն անոնց որ վերջագրեալէն տարբեր ասկով հաշուած ըլլան իրենց ղրկած դրամները։

Բաժանորդ գրուելու և դրամը ղրկելու ամէնէն դիւրին կերպն է՝ մանտա—բօստ մը առնել, որուն բոլոր ծախքն է 20 փարա մինչև 100 ղրշ.։ Նամակ գրելու պէտք չկայ։ Բաւ է մանտա—բօստին կտրօնին ետին նշանակել բաժանորդին անունը, հասցէն, թուականն ու գումարը։ Դրամը մեզ կը հասնի, և թերթը կ'ղրկուի անվրէպ։
Ապառիկ յանձնարարութիւնք ՉԵՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԻՐ։ Ջնջուած բաժանորդութիւնք ՕՐՆ ՕՐԻՆ կ'դադրին, ծանօթ թէ անծանօթ, որի՛ ալ պատկանին։
Գաւառացի բաժանորդները լաւ կ'ընեն ուրեմն եթէ կանխաւ հասցնեն բաժնեգինը, կամ Կ. Պոլսոյ մէջ մէկը ցոյց տան որուն դիմուի պայմանաժամին։
Գործակալք պատասխանատու են իրենց ներկայացուցած բաժանորդներուն համար։ Ցորչափ դադրեցնել չեն տուած թերթին առաքումը, բոլոր պայմանաժամն իրենց մէ կ'պահանջուի։
Հին թիւերը ամբողջական գնով չեն ծախուիր։
Ձայնուած ձեռագիրներն ետ չեն տրուիր։

ՍԷՆ ՌԱՖԱՅԷԼԻ ԳԻՆԻ

Սէն Ռաֆայէլի գինին անհման դեղ մ'է ամէն անոնց, որք հիւանդութենէ նոր ոտքի ելած՝ տկար են, ծունկերնին կ'դողայ, անկարողութիւն կ'զգան և ստամոքսի տկարութեան պատճառաւ իրենց կերածը չեն կրնար մարսել։ Այս գինին բաղադրուած է արիւնը զօրացնող և մարսողութիւնը դիւրացնող դեղերուն ամէնէն զօրաւորներէն ու ազդեցիկներէն, հետևաբար առողջութեան ազդեցութիւնը անվրէպ է։ Խիստ անուշահամ է ու քաղցրահոտ. այս պատճառաւ ամէնէն փափուկ կիները, տղաքներն ու բնաւ դեղ խմել չկրցողներն անգամ հաճութեամբ կ'խմեն զայն։ Տղացկան կիներուն ու ծծմայրերուն կ'յանձնարարուի մասնաւորապէս, որովհետև կաթը կ'ուժովցնէ, կ'առատացնէ և տղուն ժնդառողջութիւնն ու ժնդամենքերուն մեծնալը կ'դիւրացնէ։ ՍԷՆ ՌԱՖԱՅԷԼԻ ԳԻՆԻՆ ո՛րչափ ալ մեծ քանակութեամբ առնուի, բնաւ վնաս չի պատճառեր։ Կեղծ չառնելու համար շիշերուն վրայ սա գիրերը պէտք է փնտռել Vin St Raphaël։ Կ'ծախուի ամէն մեծ դեղարաններու և մթերանոցներու մէջ։ 50—3

ՄԱՄԱ ماما MAMA

Իր բնական վիճակին մէջ ամէնէն աւելի ֆօսֆոր պարունակող ուտեստ մ'է։ Բժշկական ստոյգ կանոններու համաձայն պատրաստուած այս ուտեստը միթէն և գործնէն աւելի սննդարար է, և երբ մարմնոյն մէջ մտնէ, իր քանակութեան չափ միս և արիւն յառաջ կ'բերէ։ Հաւկիթի դեղնուցին չափ ֆօսֆոր և երկաթի տարրներ կը պարունակէ։ Իր բաղադրութեան մէջ անբնական և վերջէն խառնուած քիմիական ո և է նիւթ չէ մտած. այս տեսակէտով, գործածուած բոլոր ալիւրներէն աւելի նախամեծար է։ 20—16

COMPAGNIE ROSSIA A ST PÉTERSBOURG

ՌՈՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20ի Կայս. Իրատէով արտօնեալ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Պետերբուրգ
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37

Դրամագլուխ ամբողջովին վճարեալ	10,666,667 Ֆր.
Ապահովագրութեան գումար աւելի քան	142,585,000 »
1903ի հասոյթք	56,585,000 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է	314,768,000 »

Ընկերութիւնը շատ նպաստաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ հրդեհի, փոխադրութեանց վտանգներու, ամէն տեսակ արկածներու դէմ և կեանքի վրայ։ Նաև ճամբորդութեանց արկածներու դէմ ցկեանս թոշակի ապահովագրութիւն, երկաթուղիով և շոգենաւով ճամբորդութեանց արկածներու և ապակիներուն կոտրելուն դէմ են։ Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ազարեան խան, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա։
50—23
Տնօրէն Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին
Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ

ՊԼԱՆՔԱՐԻ
ՊՈՂՊԱՏԱԽԱՌՆ ԴԵՂԱՀԱՏԵՐՆ ՈՒ ՕՇԱՐԱԿ

Ամէն մարդ գիտէ որ տկարացած մարմինը զօրացնելու, անարիւնութենէ առաջ եկած ընդհանուր հիւանդութիւնները բուժելու և արիւնը մաքրելու համար ՊՈՂՊԱՏ (չէլիք) կ'գործածեն, և սակայն ամէնէն կարեւորն առնելիք դեղին անարատ պողպատով ու գիտականօրէն պատրաստուած ըլլալն է։
Պողպատախառն դեղերու ամէնէն անարատը, ազդեցիկն ու մի քանի տարիներ պահուելու պարագային իսկ՝ բնաւ չաւրուողը՝ ՊԼԱՆՔԱՐԻ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՊՈՂՊԱՏԱԽԱՌՆ ԴԵՂԱՀԱՏԵՐՆ ՈՒ ՕՇԱՐԱԿՆԵՐՆ են, որոնց հռչակն յիսուն—վաթսուն տարիէ ի վեր ծանօթ է աշխարհի։ Շատ մը շահամոլներ ՊԼԱՆՔԱՐԻ համբաւէն օգտուելու չարաչահութեամբ՝ անոր կեղծերն ու խարդախուածները պատրաստելով կը ծախեն ամէն կողմ, որոնք բնաւ օգուտ մը չունենալէ զատ վնաս ալ կ'պատճառեն առողջութեան։
Պողպատախառն դեղերու պէտք ունեցողներուն կ'յանձնարարուին ՃՇՄԱՐԻՏ ՊԼԱՆՔԱՐԻ (Blancard) պողպատախառն փոշերն ու օշարակները, որոնք ամէն մեծ դեղարաններու ու մթերանոցներու մէջ կը ծախուին։ 26—12

ՀԱՃԻ ՍԱՐԻՄ ՈՐԴԻՔ
Վաճառատուն օսմանեան և եւրոպական չուխեղէններու
Բերա, Թագսիմ, թիւ 52 և 54

Այս հանրածանօթ վաճառատունն որ բազմապատկած է իր բոլոր ապրանքի տեսակները, կ'ստանձնէ նաև հարսնիքներու, կնունքներու, տնային հանդիսութեանց, ինչպէս նաև նմանօրինակ ամէն առիթներու մէջ պէտք ըլլալիք շաքարի, անուշեղէնի, լիքէօրի, մամերու և ուրիշ նիւթերու հայթայթումը, ինչպէս նաև սպասարկութիւնը։ ՃԱՏԿԻ ՋԷՕՐԷՔՆԵՐ կ'պատրաստուին շատ ընտիր։ Հարկ է սակայն օր առաջ ապսպրել։
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.—«Հաճի Սարիմ Որդիք» վաճառատունը ո՛չ Բերայի մէջ, ո՛չ ալ ուրիշ տեղ մասնաճիւղ ունի։ 50—2

ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌ

Տղաքը կատարելապէս գիրցնելու և միևնոյն ժամանակ անոնց առողջութիւնն ապահովելու համար Ֆօսֆաթին Ֆալիէռ կ'կերցնեն, վեց ամսուան հասակէն սկսեալ։ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌԸ շօքօլայի պէս քաղցրահամ, անուշահոտ և սննդարար նիւթ մ'է, զոր տղաք մեծ ախորժով կ'ուտեն և քանի ուտեն, այնքան կ'ուժովնան, կ'գիրնան, կ'զօրանան, շուտով ոտքի կ'ելլեն և տղոց յատուկ շատ մը հիւանդութեանց դէմ կ'դնեն։
Ֆօսֆաթին Ֆալիէռը մասնաւորապէս սա յատկութիւնն ունի որ տղոց ոսկորները կ'զօրացնէ և կ'նպաստէ անոնց ակռայ հանելուն, զերծ պահելով զանոնք տաժանահանութեան հիւանդութիւններէ։
Հազարաւոր լուրջ փորձեր կ'ապացուցանեն որ Ֆօսֆաթին Ֆալիէռով մեծցող տղաք, իրենց կաթնկերութեան ժամանակ տաղդ, կայտառ և ուժեղ մարմին կ'ըլլան։ Բաց ի ազդէն, ամէն հասակէ անձինք գործածելով Ֆօսֆաթինը կատարելապէս կ'կազդուրուին ու կ'զօրանան։
Կ'ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու մեծ դեղարաններուն և դեղի վաճառատուններուն մէջ։ 26—10

ՊԱԼՔԱՆ
ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. Ի ՍՕՖԻԱ

Դրամագլուխ և պահեստի գումար	Ֆր. 9,500,000
Դրամագլուխ և պահեստ 17 վերապահովագրող ընկերութեանց որ գործոց բաժնեկից են	Ֆր. 142,750,000
Ցվերջ Դեկտ. 1904ի կատարուած ապահովագրութիւնք	Ֆր. 1,618,000,000
Վնասուց համար վճարուած մինչև 31 Դեկտ. 1904	Ֆր. 32,000,000

ՊԱԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ ընդդէմ ՀՐԴԵՀԻ, ԾՈՎԱՅԻՆ փոխադրութեանց, ԿԵԱՆՔԻ և արկածներու, խիստ դիւրամատչելի պայմաններով։
Ուղղակի գործակալութիւններ և վերապահովագրութեան գրասենեակներ ամբողջ Եւրոպայի մէջ, Եգիպտոս և Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց մէջ։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԵՐԸ
Քրէտի Լիոնէ — ՓԱՐԻԶ, Կ. ՊՈԼԻՍ, ԻԶՄԻՐ
Տէօյչ Պանք — ՊԵՐԼԻՆ, ՀԱՄԲՈՒՐԿ
Անկլօ Աւստրիէն Պանք — ԼՈՆՏՈՆ, ՎԻԷՆՆԱ, ՊՈՒՔԱՐԷՇՏ
Պանք Նասիօնալ Պիւլկար, Պանք տը Բօմէրս — ՍՕՖԻԱ
Անկլօ Էճիբշըն Պանք — ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու մէջ
ԹՈՒՐՔԻՈՅ համար Ընդհ. գործակալ՝ ԱՐՇԱԿ ՈՍԿԵՃԵԱՆ։
Ղալաթիա, Պանք Օթօմանի դէմ Թահթալրուն Խան 50—17

Բուէռ Մաւլ (19)

ՑՐԱՆՍԱՅԻՔ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԲԵՒԵՌԻՆ ՎՐԱՅ

Զ. — ԱՐԿԱԾ ՄԸ

Բայց, փոխանակ կարելի եղածին չափ շուտով գագաթն ելլալու, ան՝ ստուերանէ ստուեր ցատկռտելով ժամանակ անցուց, առանց ականջ կախելու բարի Կէրպրազին խորհուրդներուն, որ այդ անփոյթ յանդգնութեան հանդէպ, իսկապէս ահաբեկ եղած էր։
Ցանկարծ, երբ վերջապէս որոշում տուաւ ելլալ վերին գագաթին վրայ, կանգ առաւ մէկէնիմէկ և սոսկումի ճիչ մը արձակեց։
Իր հաւատարիմ ընկերակիցէն առնուազն հարիւր մէթր հեռու կ'գտնուէր։
Իզապէլին արձակած աղաղակին վրայ, Կէրպրազ անմիջապէս առաջ նետուած էր անոր միանալու համար, հասկնալով որ անմիջական վտանգի մը տեսքը միայն կրնար այդ աստիճան ահաբեկել այդ քաջարի արարածը։
Այդ տիտանեան սանդուխը կազմող սառի զանգուածներուն ամէնէն բարձրին ծայրը հասնելով, Կէրպրազ հասկցաւ Օր. տը Բէքալիօի զգացած սարսափին պատճառը։
Անկէ տասը քայլ միայն անդին, հազիւ մէկ մէթր լայնութիւն ունեցող ծերպի մը անդիի կողմը, հսկայական արջ մը, այն միևնոյն արջը ապահովաբար, որ տեղակալ Լուի Բօյին ետեւէն ինկած էր և յետոյ փախած էր զայն պաշտպանող նաւազներուն ձեռքէն, կանոնաւոր շարժումով մը կ'երերտըկար, յայտնի հակադրութիւն մը գծելով այդպէս, իր ահագին մարմինին ու բաղդատաբար պզտիկ գլուխին համաչափ ճօճումներուն մէջ։
Անասունին սովալլուկ ըլլալն ակներև էր, ինչու որ անօրինակ բան է որ կուշտ արջ մը չփախչի մարդ տեսած ատենը։ Մինչդեռ աս արջը, թաթերը կ'խաղցնէր մէկզմէկու ետեւէ, և փոխնիփոխ կ'բանար ու կ'գոցէր իր սևորակ երախը ուրկէ կարմիր լեզուն դուրս կ'կախուէր ծարաւ շունի մը հեքօվը։
—Եա եկէք, օրիորդ, եա՛ա եկէք, պոռաց Կէրպրազ յուսահատ կոչով մը ձայնելով իր տիրուհիին։
Դեռատի օրիորդը լսեց անոր ձայնը ու ետին դարձաւ։ Փորձեց նահանջել։
Արջը, գուշակելով անշուշտ թէ, որսը փախչելու վրայ էր իր ձեռքէն, քայլ մը առաւ դէպի առաջ և ծերպին վերեւը կախուելով, առջևի թաթերը նետեց դիմացի եզրին վրայ, կզակը շաչեցնելով ու կուրծքէն խուլ որոտում մը ժայթքելով։
Կէրպրազ գօտիէն դուրս քաշեր էր ռեվօլվէր մը, ինչպէս նաև իր պատուական տապարը, որմէ չէր բաժնուեր երբեք։ Հրէշին յարձակումը կանխելով, արդէն իսկ կ'պատրաստուէր ան նետուելու սառի այն լայն բաժնեմասին վրայ, որ կ'կրէր Իզապէլն ու անոր ահաւոր ախոյեանը, երբ տեղի ունեցաւ անակնկալ երևոյթ մը, զոր սակայն անկարելի չէր գուշակել։
Ներբանաքայլին ահագին թաթերուն խիստ մղումին տակ, ծերպը մէկէնիմէկ մեծցած էր, չարաչուք շառաչիւնով մը, վերէն մինչև սառոյցին զանգուածին հիմունքը։ Այդ ծերպը, ապահովաբար երկար ատենէ ի վեր գոյութիւն ունէր, ինչու որ խզումը առանց ցնցումի տեղի ունեցաւ։
Իր ծանրութեան տակ տեղի տալով, ահագին կենդանին բացուած լայն փոսին մէջ ինկաւ, մինչդեռ սառի զանգուածներու խոշոր կոյտը, ծովափի սառնադաշտէն անջատուելով, կ'տարուբերէր։ Արտակարգ ճնշումի մը ազդեցութեանը տակ, քովի սառնամասին միացման կէտն ալ ճեղքուեցաւ և ալեծուփ ջուրի հոսանք մը եկաւ չեղօքէն ընդհարիլ անջատուած սառնալեռան, որ անվերադարձ կ'սկսէր առաջանալ, շուրջի համեմատաբար բարակ սառերը կոտրելով և ծովափէն արագօրէն կ'հեռանար, առինքնուելով ապահովաբար, ջուրի տակ հոսանքէ մը, որ կ'վժվժար սառնադաշտին տակէն։
Սարսափահար ըլլալու կարգը Կէրպրազին եկաւ հիմա։ Ինք ալ յուսահատ աղաղակ մը արձակեց։
Այդ պատահածն աննախընթաց բան մը չէր, ոչ միայն ձմերումի նախորդ տարեգրութիւններուն մէջ, այլ նոյնիսկ ներկայ արշաւախումբին օրագրութեանը մէջ։ Տեսած էին յաճախ, մեծաբերձ սառնալեռներ ու ամբողջական սառնադաշտեր՝ որոնք կը բաժնուէին ծովափի անսահման սառնարաններէն և ըստ բախտի կ'մղուէին առաջ, դէպի ովկիանոսին տաք միջավայրները ուր կ'փտրէին ու կ'հալէին իսկապէս արտակարգ ու անհաւատալի արագութիւնով մը։
Այդ վարկածը ինքնին, ա՛լ աւելի տագնապալի կ'կացուցանէր իր շարժուն կղզեակին վրայ մինակ մնացած ու լքուած Իզապէլին վիճակը։
Միւս կողմէ, իրաւ է որ, տարիին այդ պահուն, սառի զանգուած մը չէր կրնար շատ հեռուները երթալ, ինչու որ ճամբան դեռ ամբողջովին բաց չէր, ծովեզերեայ սառնադաշտին բարձրադէզ ու խիտ առ խիտ կուտակուած ու սեղմուած ըլլալուն պատճառաւ։
Արդարև, հարիւր մէթր անդին, մէկէն ի մէկ կանգ առաւ ան իրեն ձգելով լերկ ժայռին մերկացած մակերեսը և իր նախապէս գրաւած տեղը տալով ջրալից փոսի մը, որուն վրայ շատ չանցած, այդ միջոցին՝ շատ վար իջած բարեխառնութեան մը շնորհիւ, նոր ու նուրբ խաւ մը կազմուեցաւ սառոյցի։
Կէրպրազ, խելացնոր, յուսահատած էր։
Րէվօլվէրը վեր առաւ և օդին մէջ պարպեց, որսի ելած իր ընկերներուն ձայն տալու համար։
Ցետոյ, մինչդեռ վիթխարի բեկորը կը ընդհարէր անսահման սառնադաշտին, զայն ճարճատեցնելով իր ծանրութեանը տակ, նաւազը կրցաւ նշմարել Իզապէլը՝ որ կանգնած էր, գետինէն 30 մէթր բարձրութիւնով տեսակ մը դարևանդի վրայ։
Կացութիւնը հետզհետէ աւելի տագնապալի կ'դառնար։
Դեռատի աղջկան օգնութեան հասնելու նպատակով, Կէրպրազ ինքզինքը ձգեց ու որչափ կարելի է շուտ սահեցաւ այն վայրէջքէն՝ որուն վրայ ելած էր քիչ մը առաջ։ Իզապէլին քովը հասնելու համար, ստիպուեցաւ նախ նուռն, յետոյ խորշիկին շուրջը դառնալ։ Վայրկեան մը իսկ չտատամսելով, և հակառակ ակօսակերպ ճղքուածներուն, անոնց քամակի ցցուածքներուն վրայէն ցատկռտելով, բեկորներու ու բլրակոյտերու վրայէն նետուելով, վերջապէս հասաւ ֆիօրտին սառուած մակերեսին վրայ։
Բայց հոն, նոր տեսարան մը, սոսկումէն քարացուց զինքը։
Հովը՝ թէև շատ մեղմօրէն, ծովէն կը փչէր դէպի ցամաք։ Արջը, հակառակ սաստիկ իր անկումին, որ սակայն մեծապէս մեղմացած էր շնորհիւ այն ջուրին՝ որուն մէջ ինկած էր, ոտքի ելած էր նորէն, և նաւազը կրցաւ տեսնել զայն՝ որ կաղալով կ'ուղղուէր դէպի տեսակ մը այն բլրագագաթը, որուն վրայ կ'գտնուէր դեռատի աղջիկը, կարծես առկախ մնացած օդին մէջ։
Կէրպրազ բարձր աղաղակներ արձակեց, անասունին ուշադրութիւնը իր կողմը դարձնելու համար։
Ներբանագնացը վայրկեան մը վարանեցաւ։ Ցետոյ, իր որոշումին վրայ յամառելով, ու միևնոյն ծանրադանդաղ տատանումով, շարունակեց առաջանալ դէպ ի սառնալեռը։
Նաւազը վիշտէն խելայեղած էր։ Իզապէլը կանչեց։
—Օրիորդ, փորձեցէք ճամբայ մը գտնալ և նետուիլ առաջ, դէպ ի իմ կողմս գալու համար։
Նորատի պարմանուհին անանկ տեղ մը կ'գտնուէր, ուրկէ չէր կրնար անասունին գալը տեսնալ։ Առով հանդերձ հասկցաւ որ, Պրըթօնին խորհրդատուութիւնը, անմիջական վտանգ մը կ'մատնանշէր։ Ուստի, վար իջնալու փորձ մը ընելու համար վազեց մինչև ծայրագոյն եզրը այն հարթավայրին ուր կ'գտնուէր։
Աւա՛ղ, այդ կողմն երեսը ուղղահայեաց սեպուելու աստիճան սեպ էր։ Սառի պատը ոչ մէկ խորտուբորտութիւն ու ծուռումուռ ծերպերու շարք կ'ներկայացնէր։ Ան՝ ողորկ էր անչափ որչափ շողշողուած կամ մարմարէ որմերես մը։
Իզապէլ երկու բազուկներն երերցուց։ Հովն առաւ տարաւ անոր ձայնը, և Կէրպրազ սա երկու խօսքերը միայն իմացաւ։
—Չե՛մ կրնար։
Զանգուածին միւս կողմէն, արջը, որ հիմա նաւազին նայուածքէն ալ աքսորուած կ'մնար, կ'սկսէր մագլցիլ սառնակոյտէն վեր։ Սառին վրայէն անոր դժնդակ ու դժուարին վերելքը կ'իմացուէր։
Խեղճ Կէրպրազ երբեք այդչափ սասանապէս չէր տառապած։
Ցուսահատական որոշում մը տուաւ վերջապէս։ Սառի զանգուածին ստորոտը խոյացաւ, և բազուկները բանալով պատրաստուեցաւ դրկելու ծաղկաւոր աղջիկը, երբ ան ինքզինքը վերէն վար պիտի ձգէր։
Ցիմարական որոշում մըն էր առիկա, որ սակայն կարծես ինքնին մեծապէս կ'արդարանար, շնորհիւ այն վստահութեան՝ զոր նաւազը կ'տածէր, իր գրեթէ գերմարդկային ուժին նկատմամբ։
Իզապէլ ոչ նուազ լայնօրէն կ'մասնակցէր այդ վստահութեան և ծայրագոյն սահմանին մօտենալով, աչքով չափեց գահաւիժին բարձրութիւնը։
Այդ տեսքէն սարսափեցաւ անշուշտ, ինչու որ ուժգնօրէն ընկրկեցաւ և նետուեցաւ դարևանդին վրայ։
Բայց, միևնոյն բոպէին, հարթավայրին վրայ ցցուեցաւ արջին գլուխը, իր արիւնալից աչքերով ու կարմրավառ երախով։ Ծաղկաւոր գեղուհին, յուզումէն յաղթահարուած, դեղնեցաւ և մարած գետինը ինկաւ։
Կէրպրազ նշան առաւ անասունին, որչափ որ կրցաւ։ Րէվօլվէրին գնտակն արջին ձախ աչքը պայթեցուց։
Հրէշը, վէրքէն ա՛լ աւելի մոլեգնած, խուլ մռնչիւն մը արձակեց և իր անկենդան որսին վրայ խոյացաւ։ Օր. տը Բէքալիօ կորսուած էր։

(Շար.)